БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

15 ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 186 (3924).

21 СЕНТЯБРЬ
ШАНБА
1968 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

ТОШКЕНТНИНГ МЕҲНАТ АҲЛИ—УЛУҒ ЮБИЛЕЙГА

В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошланган мусобақада Ўзбекистон пойтахти корхоналари ва қурилишлари коллективлари эришган муваффақиятлар махсус меҳнат совғалари дафтарига ёзилади. 20 сентябрда бўлиб ўтган Тошкент шаҳар партия ташкилоти активининг йиғилиши қатнашчилари ана шундай дафтар таъсис этишни тавсия қилдилар.

Шаҳарда коммунистик меҳнат коллективлари ва зарбдорларининг юбилей олди мусобақаси ғолиблари номини олиш учун бошлаган ҳаракати кенг қулоч ёймоқда. Мана шу юксак номни тантанали вазиятда бериш учун махсус маросимлар ўтказилади. Бу ва шунга ўхшаш тадбирлар асосий мажбуриятларни бажаришга — саноат ва қурилишда беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари адо этишга, буюмларнинг янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга, шаҳар хўжалигини ривожлантиришга кўмаклашади.

Йиғилишда шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари В. В. Окунский Ленин юбилейига тайёргарлик кўришда шаҳар партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида доклад қилди.

Шаҳар партия ташкилотининг шу муҳим санага тайёргарлик кўришга оид тадбирлари маъқулланди. Ишлаб чиқаришда янги марраларга эришиш биринчи вазифа қилиб қўйилди. Корхоналарда кўрик ва конкурслар ўтказилади. Ленинча коммунистик шанбаликлар бўлади. Ленин университетлари очилади. Шунингдек Ленинга бағишланган юбилей лекциялари, назарий ва методик конференциялар ўтказиш мўлжалланади. Санъат саройида Ленин чақириғида партия сафига кирган коммунистларни шарафлашга бағишланган шаҳар байрами бўлади.

Йиғилиш қатнашчилари муҳокама қилинган масала юзасидан резолюция қабул қилдилар.

Партия активи йиғилишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. А. Абдураззоқов қатнашдилар. (ЎзТАГ).

Тошкентда Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг симпозиуми

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари биринчи Тошкент конференциясининг ўн йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. Чапдаги суратда: биринчи Тошкент конференциясининг раиси, таниқли ёзувчи Шароф Рашидов тантанали йиғилишни очмоқда.

А. Тўраев фотоси.

БИЗНИНГ ИНТЕРВЬЮ

ЖОЛА:
(Эрон шоираси).

— Болалигимда бир ноёб ғазал ўқиган эдим. Кўп йилларгача мени сеҳрлаб юрган бу шоҳ сатрларнинг муаллифи — Фоний тахаллуси билан форсча ғазаллар битган буюк ўзбек шоири Навоий эди. Мен ўша вақтлардаёқ улуғ мутафаккир Ватанида бўлишни орзу қилардим. Бугун ўша орзумга эришганимдан беҳад хурсандман. Мана, Осиё ва Африка ёзувчилари симпозиумига делегат сифатида иштирок этяпман.

Ҳозирги замон қаламкаши зиммасига ғоят масъулиятли вазифалар тушади. У халқлар озодлиги ва тенгликнинг тарғиботчиси, оташин тинчлик жарчиси бўлиши керак. Мен ўз халқим адибаси сифатида Тошкентга ана шундай эзгу ҳис-туйғуларга тўлган ҳолда келдим. Икки қитъа ёзувчилари симпозиуми минбаридан туриб биз ана шундай истакларимизни ифодалаймиз.

СОВЕТ ВА ЧЕТ ЭЛ АДИБЛАРИНИНГ ТОШКЕНТДАГИ УЧРАШУВИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг Биринчи Тошкент конференцияси ўн йиллиги муносабати билан Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси пойтахтига тўпланган совет ва чет эл адибларининг халқаро учрашувини қизғин табриклаймиз.

Халқларнинг барча мамлакатлар прогрессив ёзувчилари ижодидан чуқур манфаатдорлигининг сабаби шуки, ялпи озодлик ва синфий курашда, кенг омманинг миллий онгини оширишда, мустамлакачилик зулмига, миллий ва ирқий тенгсизликка ўрин бўлмайдиган янги турмуш қуришда адабиёт бениҳоя муҳим роль ўйнайди.

Совет кишилари Осиё ва Африка адибларининг ўз халқлари жипслигини мустаҳкамлашга қаратилган куч-ғайратларини, уларнинг империализм агрессив кирдикорларига ва унинг идеология фронтидаги диверсияларига қарши олиб бораётган олижаноб курашини яхши биладилар ва юксак қадрлайдилар. Халқаро реакция кучлари билан бўлаётган олишувда биз Америка босқинчиларига қарши курашаётган Вьетнам халқининг, Исроил агрессияси оқибатларини тугатишга ҳаракат қилаётган араб халқларининг адолатли ишини, Африка ватанпарварларининг ирқчилик режимлари йиртқичликларига қарши курашини қўллаб-қувватлашдаги куч-ғайратимизни бўшаштирмаслигимиз керак.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва ҳукумати мамлакатимизда коммунизм қуришда актив қатнашаётган совет ёзувчиларининг кўп миллатли оиласига ҳамиша ғамхўрлик қилиб келмоқдалар, уларнинг яқин адабий алоқаларини ва совет ёзувчиларининг Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари билан, барча прогрессив маданият арбоблари билан ҳамкорлигини ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашмоқдалар. Бундан ўн йил муқаддам икки қитъа адибларининг Биринчи Тошкент конференциясида асос солинган Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари уюшмасининг прогрессив фаолияти, бизнинг фикримизча, империализмга қарши ана шундай жанговар жипслашишнинг намунасидир.

Сизларнинг учрашувингизга Осиё ва Африка маданият арбобларини империализмга қарши, халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун, ялпи тинчлик учун курашга жипслаштириш белгиси остида жаҳон прогрессив адабиётини янада ривожлантириш манфаатлари йўлидаги ишида муваффақият тилаймиз.

Л. БРЕЖНЕВ
Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари

А. КОСИГИН
Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси

356.000 тонна пахта учун

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 20 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Пахта тайёрлаш: Бир кунда	Пахта тайёрлаш: Мавсум бошидан бери	Машина терими: Бир кунда	Машина терими: Мавсум бошидан бери
Бекобод	0,79	4,91	0,51	1,95
Янгийўл	0,61	4,43	0,21	0,50
Бўка	0,92	2,80	0,84	1,75
Оққўрғон	1,04	1,87	0,77	1,76
Юқори Чирчиқ	0,33	0,87	0,10	0,26
Ўрта Чирчиқ	0,17	0,37	0,5	0,18
Орджоникидзе	—	—	—	—
Область бўйича	0,69	2,64	0,53	1,25

СОВЕТ ЖАМОАТЧИЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

Совет юристлари жамияти президиуми, грек демократлари билан бирдамлик Совет комитети ва СССР — Греция жамияти Грециядаги аҳвол муносабати билан биргаликда баёнот эълон қилди.

Совет юристлари, совет жамоатчилиги, дейилади баёнотда, грек халқи билан тўла бирдамлигини изҳор қилиб, унинг фашист конституциясини ва сохта плебисцитни мамлакатга зўравонлик билан қабул қилдиришга уринишларга қарши олиб бораётган қаҳрамонона курашини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлайди, грек халқининг ҳарбий хунта олиб бораётган мисли кўрилмаган террор ва жазо режимига қарши курашини қўллаб-қувватлайди.

Баёнотда жаҳон жамоатчилиги инсон ҳуқуқларининг демократик эркинлиги учун, чинакам қонуний режим ўрнатиш учун Греция халқи олиб бораётган курашда уларга ёрдам ва мададни кучайтиришга даъват қилинади. (ТАСС).

«ЎЗБЕКИСТОН ПРОПАГАНДИСТИ» ПОЕЗДИ ЙЎЛГА ЧИҚДИ

19 сентябрь эрталаб Тошкент вокзали перронидан «Ўзбекистон пропагандисти» туристик поезди Ленин яшаган ва бўлган жойлар бўйлаб узоқ сафарга жўнаб кетди. Поезднинг қулай ва шинам вагонларида сиёсий мактаб ва назарий семинарларнинг раҳбарларидан 340 киши бор. Партия топшириғи — пропагандистлик уларнинг ҳар бирига иккинчи касбдек бўлиб қолган. Улар пропагандистликка бўш вақтларининг анчагина қисмини сарфлайдилар.

Ленин яшаган ва бўлган жойлар бўйлаб сафар қилиш — энг яхши пропагандистларга мукофот бўлди. Бундай сафарга отланган кишиларнинг кўпчилиги 10-20 йилдан бери ва ундан ҳам кўпроқ вақтдан буён марксизм-ленинизм асосларини ўрганишда коммунистлар ва партиясизларга ёрдам бериб келмоқдалар.

Поезднинг маршрути Куйбишев, Ульяновск, Қозон, Москва, Ленинград орқали ўтади. Экскурсиячиларни сафарда ёрқин таассуротлар, қизиқарли учрашувлар кутмоқда.

Ленин яшаган ва бўлган жойларга шу йилнинг бошидан бери учинчи марта туристик поезд жўнаб кетди. Ана шу маршрут бўйлаб қилинган экскурсияларда қишлоқ хўжалигини социалистик асосда қайта қуриш ветеранлари, республика мактабларининг юқори синф ўқувчилари қатнашдилар.

ДЎСТЛИК, БИРДАМЛИК, ТАРАҚҚИЁТ ШИОРИ ОСТИДА

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг Ўзбекистон пойтахтида ўн йил муқаддам бўлиб ўтган биринчи конференциясида Тошкент руҳи вужудга келган эди, ана шу икки қитъа ёзувчиларининг янги учрашуви ҳам шу руҳда бошланмоқда. Икки қитъа адиблари бирдамлигини мустаҳкамлашга асос солган тарихий конференциянинг ўн йиллигига бағишлаб 20 сентябрда Тошкентда тантаналар бўлиб ўтди. Шу тантаналарнинг маркази кечқурун Алишер Навоий номли опера ва балет театрига, бирдамлик ҳаракати курашчиларининг дастлабки оташин сўзлари янграган залга кўчишидан аввал Тошкентга келган чет эл ва совет ёзувчилари шаҳар бўйлаб саёҳат қилдилар.

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИ ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ АНЖУМАНИ

«ТОШКЕНТЛИКЛАР ЎЗЛАРИГА БУЮК ҲАЙКАЛ ҚЎЙДИЛАР»

Биринчи конференция қатнашчиларининг қароргоҳи бўлган «Тошкент» меҳмонхонаси яна конференциянинг ўзига хос штабига айланди. Ўзбекистон пойтахтини реконструкция қилиш ишлари бундан ўн йил муқаддам худди ана шу меҳмонхонадан бошланган эди. Ҳозир бутун дунё тинчлик ва дўстлик шаҳри деб атаётган Тошкент аҳолиси ўша вақтдан бери қарийб бир ярим баравар кўпайиб, ҳозирги вақтда бир миллион 300 минг кишига етди. Унинг қиёфасидаги ўзгаришлар тағин ҳам яққолроқ кўзга ташланади.

Шу тантанали кун эрталаб меҳмонлар тушган автобуслар «Тошкент» меҳмонхонасидан йўлга чиқди. Ёзувчилар эски номлари сақланиб қолган ва архитектураси бутунлай янгиланган майдонларда бўлдилар, Москва, Россия, Украина, Ленинград кварталларини кўздан кечирдилар...

Африка — Осиё бирдамлиги ёзувчилар ҳаракатининг ветерани, биринчи Тошкент учрашуви қатнашчиси, таниқли ҳинд романчиси ва танқидчиси Гапал Холдор шаҳар билан танишиб чиққанидан сўнг бундай деди:

— Мен Тошкент билан яна учрашганимга хурсандман. Тошкентликлар ўзларига буюк ҳайкал қўйишибди! Уларнинг бунёдкорлик ғайрат-шижоати совет халқларининг мустаҳкам дўстлиги шаҳарга зилзила етказган жароҳатларни тузатибгина қолмай, унинг тараққиётини олға бостирибди, қурилиш кўламини тағин ҳам кенг қулоч ёздирибди. Яна икки-уч йилдан сўнг Тошкент энг гўзал шаҳарларнинг бири бўлиб қолишига аминман. Унинг кўкаламзор шаҳар ва дўстлик шаҳри деган довруғи кундан-кунга ёйилиб бормоқда.

Кундуз куни тантана қатнашчилари кечагина биринчи томошабинларни қабул қилган Ҳамза номли драма театрининг янги залига — бизнинг мамлакатимизда Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг ижоди тобора оммалашиб бораётганлигини кўрсатувчи китоб виставкасининг очилишига таклиф қилиндилар. Ўн йил мобайнида Совет Иттифоқида уларнинг икки мингга яқин китоби нашр этилди. Бу китоблар Ватанимиздаги ҳамма халқларнинг тилида чиқарилди. 881 китоб виставкани безаб турибди.

Осиё ва Африка ёзувчиларининг ана шу асарларига тинчлик, миллий мустақиллик, социал тараққиёт учун кураш мавзу қилиб олинган. Экспозиция Ильичнинг асарлари билан бошланиши бежиз эмас. «Ленин ва миллий масала», «Ленин ва шарқ халқлари», «Ленин ва адабиёт» деган асарлар стендда биринчи ўринни эгаллаган.

«Сўз қуроли билан» деган умумий тематик сарлавҳа остида Осиё ва Африкадаги турли мамлакатлар адабиётларига обзор берилган. Кейинги вақтларда Тошкентда нашр этилган китоблар, жумладан, «Вьетнам аланга ичида», «Биз бир планетада яшаб турибмиз», «Жанубий Африка овози» китоблари алоҳида стендга қўйилган. СССР халқлари адабиётининг бошқа халқлар тилларига таржима қилинган асарларига стендлардан бири бағишланган.

Ўзбекистон пойтахти жамоатчилигининг жуда кўп вакиллари виставкани очиш маросимига Осиё, Африка ва бошқа қитъалар адиблари билан бирга келдилар. Ўзбекистон ёзувчилар союзи правлениесининг раиси К. Яшин тўпланганларга қисқача нутқ билан мурожаат қилиб, Ҳамза номли театрдаги бу тантанани миллион-миллион кишиларнинг эзгу ва содиқ йўлдоши бўлган китоб байрами деб атади.

Икки қитъа адибларининг биринчи Тошкент учрашувидан сўнг, деди у, шу ёзувчилар ижодий фаолиятининг кўлами анча ўсганлиги бизни қувонтиради. Осиё ва Африка бадиий сўз усталари қаламига мансуб бўлган китоблар халқларнинг энг эзгу фикр-ўйларини ифодалайди, тинчлик, озодлик, бахт-саодат учун қандай қилиб курашишни ва яшашни ўргатади.

Кечқурун соат етти. Алишер Навоий номли ўзбек давлат катта академик опера ва балет театрининг зали кишилар билан лиқ тўла. Шонли санага бағишланган йиғилиш алоҳида шодиёна, тантанали вазиятда бошланади.

Ҳозир бўлган кишилар, чет эл адиблари ва жамоат арбобларининг, уларнинг Совет Иттифоқидаги дўстларининг чеҳраларида табассум, чунки ўтган йиллар воқеаларининг шунчаки йиллигигина нишонланаётгани йўқ, юбилярнинг етуклиги, куч-қувватга тўлишиб, ўзининг юксак идеалларини рўёбга чиқариш учун курашда тинимсиз мустаҳкамланиб бораётган ҳаракатнинг етуклиги байрам қилинмоқда.

Осиё ва Африка мамлакатлари ва бошқа давлатларнинг таниқли ёзувчилари президиумдан жой оладилар. Уларнинг ёнида Ўзбекистон ва Совет Иттифоқидаги бошқа қардош республикаларнинг адабиёт, фан ва санъат арбоблари ўтиришибди.

ҚИТЪАЛАР ИНОҚЛИГИ

Адиблар учрашувини таниқли ўзбек ёзувчиси, жамоат ва давлат арбоби, Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари биринчи Тошкент конференциясининг раиси **Ш. Р. Рашидов** очади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг бош секретари Л. И. Брежнев билан СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигиннинг совет ва чет эл адибларининг Тошкентдаги учрашуви қатнашчиларига йўлланган табрикномасини Ш. Р. Рашидов залдагиларнинг давомли қарсаклари остида ўқиб эшиттиради.

Бугун биз, деди ўртоқ Ш. Р. Рашидов, шонли тарихий санани — Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг биринчи конференцияси ўн йиллигини тантанали равишда нишонламоқ учун бу ерга йиғилдик. Бу — халқларнинг ижтимоий-сиёсий ва маданий турмушида катта воқеа, қувончли интернационал байрамдир. Бу — империализмга ва унинг агрессив ниятларига қарши, эски ва янги мустамлакачиликка қарши, халқларнинг тинчлиги ва дўстлиги учун, умум башарият тараққиёти учун курашда барча қитъалардаги адабиёт арбоблари бирдамлигини мустаҳкамлаш йўлидаги муҳим босқичдир.

Бизнинг анжуманимиз Совет Иттифоқи халқлари, бутун тараққийпарвар инсоният жаҳон пролетариатининг улуғ йўлбошчиси Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олишга тайёргарлик кўраётган вазиятда ўтаётганлиги анжуманимизнинг аҳамиятини тағин ҳам оширади, чунки асримизнинг улкан революцион зафарлари, бутун ҳозирги тарих Владимир Ильич Лениннинг номи билан чамбарчас боғланган.

Биз қатнашаётган ёзувчилар ҳаракати катта йўлни босиб ўтди. Бу ҳаракатга 1956 йилдаёқ Деҳлида асос солинган. Осиё ёзувчиларининг ўша конференциясида ўн етти мамлакат адиблари қатнашган эди. У конференция Осиё ёзувчиларининг кенг кўламда алоқа боғлаши, бошқа халқларнинг адабиёти билан танишиши ва халқаро маданий алоқаларни ривожлантириш проблемаларини муҳокама қилиши учун шарт-шароит яратиб бериши лозим бўлган биринчи адабий ассамблея эди.

Деҳли конференциясининг қатнашчилари турли мамлакатлар прогрессив адабиёт арбоблари ўртасидаги алоқаларнинг фойдали эканлигига ишонч ҳосил қилиб, икки қитъа — Осиё ва Африка ёзувчилари бирдамлиги ташкилотини тузиш истагини билдирдилар. Ўша ернинг ўзида Совет делегациясининг навбатдаги ёзувчилар анжуманини Тошкентда ўтказиш тўғрисидаги таклифи якдиллик билан қабул қилинган эди.

Орадан икки йил ўтгач, Африка — Осиё мамлакатларининг вакиллари Совет Ўзбекистони пойтахтига тўпланишди. Бу ерда 1958 йил октябрида Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари бирдамлигининг биринчи конференцияси бўлиб, унда икки буюк қитъанинг таниқли адиблари бир-бирлари билан биринчи марта шахсан алоқа ўрнатдилар.

Ўшандан бери орадан ўн йил ўтди. Лекин Африка — Осиё ёзувчиларининг Тошкентдаги дилкаш, қувончли учрашувлари тўғрисидаги хотиралар ҳали ҳам кечагидек эсимизда. Сидқидиллик, самимият ва қардошларча дўстлик муҳитида ўтган бу учрашувлар қалбларимизда шу қадар чуқур из қолдирди.

Тошкент конференцияси катта ваколатли ва нуфузли халқаро анжуман бўлди. Унинг ишларида Осиё ва Африканинг 37 мамлакатидан келган икки юздан ортиқ ёзувчи, Европа ва Американинг 13 мамлакатидан келган 22 меҳмон қатнашди. Дунёдаги турли тилларда сўзланган ҳаяжонли нутқлар шу залдаги юксак минбардан етти кун мобайнида янграб турди. Бу нутқлар ҳаммага азиз ва тушунарли эди, чунки уларда холис ниятли кишиларнинг эзгу фикр-ўйлари ва орзу-умидлари ифодаланган эди.

Биринчи Тошкент конференцияси ёзувчиларнинг шунчаки анжумани бўлмади. У икки қитъа ёзувчиларининг ўзаро муносабатларига доир масалаларни қараб чиқиш билангина чекланмади. Унда халқларнинг тинчлик учун, мустамлака ва қарам мамлакатларни империалистлар зулмидан озод қилиш учун курашда халқларнинг бирдамлиги тўғрисида, бу курашда сўз санъаткорларининг роли ва юксак бурчи ҳақида батафсил гаплашиб олинди.

Тошкент конференциясининг делегатлари чет эл шарқи зиёлиларининг илғор қисмидан вакил бўлиб келган кишилар эди, шу зиёлиларнинг гули эди. Улар талантли ёзувчилар, атоқли маданият арбоблари, империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка, ирқчиликка қарши, ҳамма ирқ ва миллатга мансуб бўлган кишиларнинг озодлиги ва тенглиги учун, тараққиёт, тинчлик учун, халқлар ўртасида дўстлик учун мард курашчилар эди. Улар ўшанда бирдамлик принципларига содиқ бўлиб қоламиз, деб қасамёд қилган эдилар, ўзларининг бутун талантларини, қайноқ қалбларининг бутун ҳароратини халқларнинг миллий ва социал озодлиги учун, Осиё ва Африка мамлакатларининг қадимий ўзига хос маданиятини қайтадан тиклаб, гуллаб-яшнатиш учун, улар ўртасидаги маданий алоқаларни ривожлантириш учун кураш ишига бағишлашга тайёр эканликларини изҳор қилган эдилар.

Тошкент анжумани кунларида халқлар озодлиги ва бахт-саодати йўлида, миллий маданиятларни равнақ топтириш йўлида, башариятнинг порлоқ келажаги йўлида ёзувчиларнинг бирлиги ва дўстлиги, бирдамлиги ва ҳамкорлиги руҳи бўлган «Тошкент руҳи» деган сермазмун ибора туғилган эди. Тошкент конференциясининг эмблемасида бир-бирини маҳкам қисиб турган беш қўл тасвирланган эди, бу — бешчала қитъа халқлари бирлигининг рамзи эди.

(Давоми 2-бетда).

ДЎСТЛИК, БИРДАМЛИК, ТАРАҚҚИЁТ ШИОРИ ОСТИДА

ТОШКЕНТ РУҲИ — ДУХ ТАШКЕНТА 1958-1968

(Боши биринчи бетда).

Тошкентдаги ёзувчилар форуми эрксевар халқлар чинакам қардошлигининг, интернационал бирдамлигининг ёрқин намойишига айланди. Халқлар тинчлик ва дўстликда яшашга нақадар иштиёқманд эканликларини шу конференция яққол кўрсатди. Зотан, бизга буюк Ленин васият қилиб қолдирган халқлар дўстлигидан ҳам азиз ва мўътабар нарса йўқ! Дўстлик бизга ягона оила ҳис-туйғуларини бахш этади, сафларимизни жипслаштиради ва мустаҳкамлайди, бизга қанот ва илҳом беради. Халқларнинг дўстлиги, бирлиги ва бирдамлиги — куч-қувватимизнинг битмас-туганмас чашмаси, енгилмаслигимизнинг гарантияси, тинчлик ва тараққиёт ишининг тантанаси йўлидаги курашда эришадиган ғалабаларимизнинг гаровидир.

Тошкент конференцияси ўзининг тарихий вазифасини шараф билан бажарди. У Африка — Осиё ёзувчилари бирдамлиги иморатининг биринчи ғиштини қўйди, ўз озодлиги ва мустақиллиги учун улуғ жангга отланган халқларнинг чин орзу иродасини ифодалади.

Тошкент конференциясидан сўнг ёзувчилар ҳаракати Осиё ва Африканинг бепоён ерларига қудратли тўлқин бўлиб ёйилди. Ўтган ўн йил мобайнида бу ҳаракат сон жиҳатидангина эмас, сифат жиҳатидан ҳам ўсди, янги мазмун билан бойиди.

Шу ўн йил ичида дунёда муҳим сиёсий воқеалар бўлиб ўтди. Халқларнинг турмушида катта ўзгаришлар рўй берди. Бир томондан Шарқдаги кўпгина мамлакатлар мустамлака қуллиги занжирини улоқтириб ташлади, ўз давлатини барпо этди ва мустақил ривожланиш йўлига тушиб олди; ҳали мустамлакачилар зулми остида турган мамлакатларда озодлик кураши кучайиб кетди. Иккинчи томондан, империализмнинг агрессивлиги кучайди, тараққиёт кучлари билан реакция кучлари ўртасидаги идеология кураши кескинлашди.

Шундай бир шароитда Америка босқинчиларига қарши қаҳрамонона жанг қилаётган Вьетнам халқини ҳимоя қилиш, Исроилнинг Яқин Шарқдаги агрессиясига қарши курашиш, мустамлакачиларга қарши курашаётган Ангола, Мозамбик, Португалия Гвинеяси ва Яшил Бурун ороллари мард ватанпарварларини қўллаб-қувватлаш, Жанубий Африкада Родезияда ва бошқа мамлакатларда ирқчиликнинг авж олишига қарши чиқиш бутун ер юзидаги айниқса Осиё ва Африка мамлакатларидаги ёзувчиларнинг жонажон иши бўлиб қолди. Бу курашда ёзувчилар ҳаракати ўз сафларини тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштирди, янги куч-қувват тўплади, барча қитъалардаги бадиий сўз усталарининг ҳамкорлигини мустаҳкамлади.

Африка — Осиё мамлакатларининг ёзувчилари «Тошкент руҳи»га содиқ бўлиб қолганликларини англаш бизга айниқса ёқимлидир. Тошкент конференциясининг ғоялари Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг 1962 йил февралида Қоҳирада бўлиб ўтган иккинчи конференцияси муҳитини белгилаб берди. Бу ғоялар икки қитъа адибларининг 1967 йил март ойида Байрутда бўлиб ўтган учинчи анжуманида ҳам ҳукмронлик қилди.

Қоҳира конференцияси сингари Байрут конференцияси ҳам «Тошкнет руҳи»нинг муносиб давомчиси бўлди. Шу билан бирга, Байрут конференцияси ёзувчилар ҳаракатини ривожлантиришда янги давр очди, унинг вазифаларини конкретлаштириб берди, империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка қарши курашга жаҳондаги янги прогрессив кучларни жалб қилди. Байрут анжумани икки қитъа ёзувчилар ташкилотининг уставини қабул қилди, китобларни таржима қилишни мувофиқлаштириб турувчи органни, Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг уюшмасини тузди, атоқли Миср ёзувчиси ва жамоат арбоби, ҳаммамизнинг зўр ҳурматимизга сазовор бўлган Юсуф Алсибоийни шу уюшманинг бош секретари қилиб сайлади. Байрут конференциясидан сўнг Африка — Осиё мамлакатларининггина эмас, бошқа қитъаларнинг ҳам ёзувчилар бирдамлиги ҳаракати қайтадан вужудга келтирилди, бу ҳаракат беқиёс ўсди, кенгайди ва мустаҳкамланди.

Ўтган ўн йил мобайнида Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари уюшмаси Доимий бюросининг ва ижроия комитетининг мажлислари, ижодий семинарлар ва адибларнинг учрашувлари ўтказилиб турди. Уюшма ишида Совет Иттифоқи, Бирлашган Араб Республикаси, Ҳиндистон, Япония, Цейлон, Ливан, Жазоир, Покистон, Туркия, Судан, Мали, Сенегал, Монголия, Ангола, Нигерия ва бошқа мамлакатларнинг ёзувчилари актив қатнашдилар.

Қоҳирада инглиз, француз ва араб тилларида нашр этилаётган «Осиё ва Африка адабиёти» журналининг чиқарилиши ёзувчилар бирдамлиги ташкилоти ҳаётида муҳим воқеа бўлди.

Кўпгина мамлакатларда бошқа халқлар адабиётларини оммалаштириш сезиларли даражада кенгайтирилди, прогрессив чет эл ёзувчиларининг китоблари кўпроқ таржима қилиниб нашр этила бошланди. Сўнгги саккиз йил ичида Совет Иттифоқида Осиё, Африка ва бошқа қитъа ёзувчиларининг салкам 2 минг китоби жами 70 миллиондан ортиқ нусхада нашр этилди. Бу китоблар фақат рус тилида эмас, СССР халқларининг кўпгина бошқа тилларида ҳам чиқарилди. Совет кишилари бу китобларни севиб ўқимоқдалар.

Ўзбекистонда ҳам таржима — нашриётчилик ишлари кенг кўламда олиб борилмоқда. Тошкентдаги бадиий адабиёт нашриёти ўтган йилнинг ўзида Африка — Осиёдаги ўн икки мамлакат ёзувчиларининг китобларини 250 мингдан зиёд нусхада чиқарди. Бу йил эса, Осиё ва Африка ёзувчиларининг салкам 600 минг нусхада чиқарилган 20 дан ортиқ китоби китобхонларга тақдим этилади. Булар орасида Осиё, Африканинг 42 мамлакати, шунингдек Совет Иттифоқи шоирларидан 255 авторнинг шеърларидан тузилган «Биз бир планетада яшаяпмиз» деган тўплам, «Вьетнам аланга ичида» ва «Жанубий Африка овози» ҳикоялар тўпламлари, Юсуф Алсибоийнинг «Сув ташувчининг ўлими» романи ва бошқа китоблар бор.

Африка — Осиё ёзувчилари ҳаракати ўсиб, кенгайиб яхши самаралар бераётганлигини ана шу фактлар яққол кўрсатиб турибди.

Осиё ва Африка прогрессив ёзувчиларининг қудратли ҳаракати тарихий ўн йиллигига ўзининг юксак бурчини муваффақиятли бажаришга қодир бўлган катта ваколатли ташкилот бўлиб келди. Ер юзидаги ҳамма қитъаларда ҳозир бу ҳаракатнинг жуда кўп тарафдорлари бор.

Ҳозирги симпозиумнинг составини буни яққол кўрсатиб турибди. Осиё, Африка, Европа, Америка ва Австралиядаги 46 мамлакатнинг вакиллари шу симпозиумда қатнашмоқ учун бу ерга келдилар.

Совет Иттифоқи ижодий интеллигенцияси номидан, ўзбек халқи номидан ўртоқ Рашидов Африка — Осиё халқлари вакилларини самимий табриклайди. Ўртоқ Рашидов кўпгина чет эл социализм мамлакатларидан келган ёзувчилар группасига ҳам қизғин салом сўзлари билан мурожаат қилади. У, Москвадан ва қардош совет республикаларидан келган ёзувчиларнинг катта группасига ҳам самимий салом топширади. Ўртоқ Рашидов тантаналарнинг катта программаси ҳақида гапириб шуни таъкидлайдики, меҳмонлар совет кишилари билан учрашиб, уларнинг коммунистик қурилиш вазифаларини бажариш соҳасида нақадар завқ-шавқ билан меҳнат қилаётганликларини, тинчликка ва халқлар ўртасида дўстликка бўлган интилиши нақадар катталигини ўз кўзлари билан кўрадилар ва бутун қалблари билан ҳис қиладилар. Қувончли маданият байрами — гениал ўзбек шоири, мутафаккири ва давлат арбоби Алишер Навоий туғилган куннинг 525 йиллиги учрашувларимизнинг муносиб хотимаси бўлади.

Ўртоқ Рашидов чет эл ёзувчиларига мурожаат қилиб, бундай дейди: Сизлар меҳмондўст диёримизнинг қайси ерида бўлманглар, қаерга борманглар — ҳамма жойда сизларни табассум ва самимий меҳр-муҳаббат билан яқин дўст ва азиз меҳмонлардек кутиб оладилар, ҳамма жойда сизларга самимият ва хушчақчақлик билан пешвоз чиқадилар. Одамларимиз сизларга ўз уйларининг ва қалбларининг эшикларини очиб қўядилар. Бугун улар сизларга чин кўнгилдан:

— Хўш келибсиз, азиз меҳмонлар! — дейдилар.

Учрашувларимизда ҳамжиҳатлик ва холис ниятлик руҳи тантана қила берсин! Яшасин Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг бирлиги ва ҳамкорлиги! Яшасин бирдамлик, тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик!

АҚЛ-ИДРОК ВА АДОЛАТ ҒОЯЛАРИ ТАНТАНА ҚИЛАДИ

Минбарга Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари уюшмасининг бош секретари **Юсуф Алсибоий** чиқади. Ўн йил муқаддам, дейди у, ана шу гўзал шаҳарда — Ўзбекистон Совет Социалистик республикасининг пойтахти — Тошкентда Осиё ва Африка ёзувчиларининг Биринчи конференцияси бўлиб ўтган эди.

Тарихда биринчи марта ана шу улкан қитъаларнинг ҳамма томонидан келган адиблар шу ерда тўпланишишди. Улар тоғлар, даштлар, денгиз ва океанларни кесиб ўтиб, Тошкент Мурожаатида айтилганидек, янги руҳни умум башарият маданияти ва цивилизациясини камол топтиришда жуда катта роль ўйнаган бир ярим миллиард киши — инсоният учдан бирининг руҳини намойиш қилмоқ учун ўзларининг буюк тарихий учрашувига келди.

Биз шу шаҳарда биринчи бор тўпланганимизда кўпларимизнинг халқларимиз ўз миллий озодлиги ва мустақиллиги учун шиддатли кураш олиб бораётган эди. Миллий озодлик ва мустақилликни қўлга киритган бир қанча бошқа халқлар эса ўз суверенитетини сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун, иқтисодий қолоқликни тугатиш ва шу халқларнинг адабиёти ва маданияти соҳасида мустамлакачилик қолдирган оғир меросни тугатиш учун бундан ҳам шиддатлироқ кураш олиб борар эди.

Сўнгги ўн йил мобайнида Осиё ва Африка халқлари эски ва янги мустамлакачилик кирдикорларига қаршилик кўрсатиб, сиёсий, ижтимоий, иқтисодий ва маданий қурилиш соҳасида катта ишларни амалга ошириб, зўр кураш йўлини босиб ўтдилар. Ҳозир биз, ана шу ўн йил бутун бир тарихий давр — мустамлака қуллигини тугатиш даври бўлди, деб айта оламиз. Инсоният энди ҳеч қачон қуллик даврига қайтмайди. Инсон энди ҳеч қачон ўзига ўхшаш кишини ўз қули деб атамайди.

Лекин турли ниқобларга яширинган мустамлакачиликнинг разил моҳияти ҳали ҳам яшаб келмоқда. Мустамлакачиликнинг моҳияти Жанубий Африкада, Родезияда ва Португалия мустамлакаларида зўрлаб ўрнатилаётган ирқий камситиш, янги мустамлакачилик ўтказаётган иқтисодий экспланция ва диверсиялар сиёсатида, озод бўлган мамлакатлар елкасида катта юк бўлиб ётган иқтисодий қамал сиёсатида ўзининг мудҳиш башарасини кўрсатмоқда. «Маданият тарқатиш» шиори остида янги мустамлакачилик озод бўлган халқларга қарши психологик ва идеологик кураш олиб бормоқда. Мустамлакачилик маданият соҳасига суқулиб кира бошлади, бу нарса бизнинг бутун Осиё ва Африка ёзувчилари ҳаракатини ташвишга солаётган проблема бўлиб қолди.

Ўтган ўн йил мобайнида Африка-Осиё мамлакатлари ёзувчиларининг ҳушёрдиги ва онглилиги анча ошди. Улар ёзувчи бўлганликлари, шунингдек, ўзларининг суверен, мустақил давлатларининг ватанпарвар гражданлари бўлганлари учун ҳам ўз мамлакатларига янги мустамлакачиликнинг суқулиб киришига қарши кураш олиб бормоқдалар. Африка — Осиё адабиётини ва маданиятини ҳимоя қилиш проблемаси — улар учун муштарак проблемадир, зеро ўзининг бутун кўп қирралиги ва ранг-баранглигига қарамай, битта моҳиятга эга бўлган, битта ҳодисанинг инъикоси бўлган ана шу адабиёт ва маданиятнинг ўзи ҳам муштаракдир. Икки қитъа ёзувчиларининг ҳаракати, Африка-Осиё маданиятини янги босқичга кўтариш, унда Осиё ва Африканинг қадимий маданияти билан ҳозирги давр ютуқларини уйғунлаштириб юбориш вазифасини ўз олдига қўйган ҳаракат худди ана шу заминда вужудга келди.

Бизнинг Тошкентдаги биринчи конференциямиз ўтган давр ичида маданий ва ижодий турмушимизни ривожлантиришда катта аҳамиятга эга бўлди. Бу учрашув ҳозир буюк қитъаларимизда содир бўлаётган янги маданий юксалишнинг натижаси бўлди. Бу учрашув Осиё ва Африка ёзувчилари бадиий ижодкорлик соҳасида ҳам, миллий озодлик ҳаракати соҳасида ҳам биргаликда кураш олиб бориш ишида ўз зиммаларида турган масъулиятни батамом англаганликларини ҳам кўрсатди.

Сўнгра биз ўзимизнинг Қоҳирадаги учрашувимизга тўпланиб, адабиётнинг икки қитъа ёзувчилари ва зиёлиларини қизиқтирувчи кўпгина проблемаларини чуқур ўрганиб чиқдик. Қоҳира учрашувида миллий озодлик ҳаракати, сиёсий ва социал кураш проблемаларига доир катта аҳамиятга эга бўлган қарорлар қабул қилинди.

Учинчи марта биз Байрутда тўпландик. Бу учрашув Африка-Осиё ёзувчилари ҳаракатини ривожлантириш учун янги омил бўлди

Бугун биз Биринчи конференциямизнинг ўн йиллигини нишонлаш учун бу ерга тўпландик. Биз ўз ҳаракатимиз бошланган кунни нишонламоқдамиз. Биз бу ҳаракат ўзи танлаб олган йўлдан бундан буён ҳам олға бораверади, деб комил ишонч билан айта оламиз. Биз ёзувчининг ва инсоннинг мақсадларига ишонамиз. Биз озодликка ва гўзалликка, бунёдкорликка ва муҳаббатга, ақл-идрокка ва адолатга ишонамиз.

Пировардида Юсуф Алсибоий Африка-Осиё ёзувчилари бирдамлик ҳаракатига кўрсатиб келган ва кўрсатаётган катта ёрдамлари учун СССР Ёзувчилар союзи билан Ўзбекистон Ёзувчилар союзига миннатдорчилик изҳор қилди.

ЁЗУВЧИЛАР — ХАЛҚЛАРНИНГ ВИЖДОНИ

Қуёш нурларига тўлиб-тошган, кузнинг майин шабадаси эркалатаётган серюлдуз фалак каби абадий ўзбек совет диёри узоқ-яқин мамлакатларнинг вакилларини эркинлик ва муҳаббат куйчиларини, Осиё ва Африка халқларининг содиқ ўғиллари ва энг яхши қизларини табриклайди! Бизнинг меҳмондўст хонамиз сизларга бағрини кенг очади. Бизнинг қалбимиз бугун сизнинг қалбингиз билан бирга. Азиз меҳмонлар, тинчлик ва бахт сизларга ёр бўлсин, ҳаётингиз ҳамиша порлоқ ва хушнуд бўлсин! — деди Осиё ва Африка ёзувчилари билан алоқа қилувчи Совет комитетининг раиси **С. О. Азимов.**

Вақт ғоят тез ва тўхтовсиз ўтиб бормоқда. Саҳрои Кабирнинг жазирама яллиғи, Ҳинд океанининг хушбўй шўр суви билан суғорилган, кўкка интилган кекса Ҳимолай тоғини, Ганг дарёсининг жўшқин тўлқинларини, Мисрдаги абадий эҳромлар этагида сочилиб ётган қумларнинг сирли шивирлашларини ўзида акс эттирган оташин, илҳомбахш нутқлар мана шу салобатли залда, мана шу юксак минбарда худди кеча янграгандек ҳали-ҳали қулоғимиздан кетмайди. Ваҳоланки, шу нутқларни эшитганимизга 10 йил бўлди. Аммо ўша нутқлар мана шу залнинг акс садоси каби қулоқларимизда жаранглаб турибди. Икки буюк қитъа адибларининг коллектив ақл-заковатини ифодалаган, мана шу ерда талаффуз қилинган мағрурона ва мазмундор нутқларда айтилган эдики, «Халқларимиз ва адабиётларимизнинг истиқболига бўлган ишонч билан руҳланиб, ер куррасидаги ҳамма мамлакатларнинг халқлари ўртасида дўстлик ва тинчликни юксак идеаллари билан руҳланиб, биз Тошкентда, Ўзбекистон ССР пойтахтида тўпландик. Адабиёт иши халқларимизнинг тақдири билан чамбарчас боғлиқ эканлигига, халқларнинг эркинлиги, мустақиллиги ва суверенитети шароитидагина адабиётларнинг чинакам яшнашига эришиш мумкинлигига ҳамда мустамлакачиликни ва ирқчиликни тугатиш адабий ижодкорликнинг тўла ривож топиши учун зарур шарт эканлигига бўлган ишонч бизни бирлаштирди. Биз, ёзувчилар халқларнинг виждонимиз. Фақат замондошларимизнинггина эмас, шу билан бирга келажак авлодларнинг ҳам тақдири учун жавобгарлик бизнинг зиммамизда. Шу сабабли биз сизни биз билан бирга ҳақиқат, гўзаллик ва эркинлик излаб олға боришга чақирамиз. Ҳақиқат, гўзаллик, эркинлик ва адолат халқ турмуши билан боғланган, халқнинг ақл-идрок ғалабаси ва ер юзида адолатнинг тантана қилиши учун олиб бораётган курашига ёрдам бераоладиган адабиёт яратишимизга имкон беради».

«Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференциясининг жаҳон ёзувчиларига мурожаатида» ёзиб қўйилган мана шу башоратли сўзлар айтилганига бугун ўн йил тўлди. Агар олтин оловда синалади, ҳақиқатни замон аниқлаб беради, деган сўзлар рост бўлса, биз ўша мурожаатдаги мана шу сўзларнинг одилона, доно ва умрибоқий сўзлар эканлиги замон синовидан шараф билан ўтди, деб айтишимиз мумкин. Ўша мурожаатда ифодаланган ва «Тошкент руҳи» деб ном олган буюк инсонпарварлик программаси ўтган ўн йил ичида ажойиб китоблар, жарангдор қўшиқлар ва шеърлар, озодлик ва адолат учун курашга чақирувчи спектакллар ва фильмлар тариқасида амалга ошди, мустамлакачилик ва ирқчилик билан бўлаётган шиддатли тўқнашувларда халқларни жипслаштирди. Тошкент конференцияси Осиё ва Африкадаги барча прогрессив, демократ адабиётларни маънавий ва ташкилий бирлаштирди, уларга шиор ва байроқ бўлди. Планетамиздаги икки буюк қитъа халқлари босиб ўтган кураш ва ғалабаларнинг ўн йиллик қаҳрамонона йўли чўққисидан туриб назар ташлар эканмиз, бугун қонуний фахрланиб шуни айтишимиз мумкинки, бу ғалабалар ва муваффақиятларда биз қилган хизматларнинг ҳам ҳиссаси бор. Буларга ёзувчиларимиз қонининг ҳам бир қисми қўшилган. 1958 йилги Тошкент конференциясининг асосий якуни ва энг муҳим натижаси ҳам мана шу.

Унумдор заминга биз сочган донлар ўн йил ичида униб, барқ уриб ўсиб кетди. Дўстлигимиз азим чинор дарахти каби шохлаб кетди. Биз бир-биримизга яқинроқ бўлиб қолдик, биз бир-биримизни яхшироқ тушунадиган бўлиб қолдик. Бошқа кўп халқларнинг тилларига таржима қилинган ўнлаб романлар, достонлар ва шеърлар янги ҳаёт касб қилди. Эндиликда Жазоирнинг қўшиқлари рус диёрида янграмоқда, Грузиннинг рақси бенгалияликнинг рақси билан ёнма-ён жавлон урмоқда. Жаҳон илгари номаълум бўлган товушларнинг ёқимли таронаси билан тўлди, ёрқин байрам бўёқлари билан яркираб жилваланди, янги чуқур билимлар билан бойиди, гўзал ҳис-туйғулар билан суғорилди. Бу товушлар Непал шоирининг дардли дилидан отилиб чиқмоқда. Бу бўёқларни Сурия ёзувчисининг сахий қўли тортиқ қилди, бу билимларни бизга совет санъаткори берди. Бу гўзал ҳисларни бизга Жанубий Африка қўшиқчиларининг оҳанглари бахш этди. Шу бойликларнинг ҳаммаси эндиликда ўша бойликларни яратган халқларнинг ўзиникигина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга Осиё ва Африкада ҳамма халқларники, жаҳон халқлариники бўлиб қолганлиги ҳам тарихий Тошкент конференцияси кўрсатган хизмат намуналаридан биридир.

Орзулар ушалди. Умидлар рўёбга чиқди. Экинзорлар ва майдонлар устида, мамлакатлар ва қитъалар тепасида парвоз қилиб юрган Тошкент руҳи одамлар қалбини ўз кучларига бўлган ишонч билан тўлдирмоқда, уларга энг яхши келажакка бўлган умид нурларини нисор этмоқда, уларни жаҳонда адолат ва тинчлик учун улуғ жанг йўлида бирлаштирмоқда.

Аммо жанг давом этаётир. Ирқчилик ҳали тирик. Золим мустамлакачининг қонли қўли ҳали ажал уруғини сепмоқда, озодликни бўғмоқда, халқлар ва мамлакатларни тутқинлик чангалига солмоқда. Вьетнамда мард халқнинг қони тўкилмоқда. Унинг шаҳарлари ва қишлоқлари ёнмоқда, хотинлар, қариялар ва болалар Америка йиртқичларининг бомбалари остида ҳалок бўлмоқдалар. Жаҳоннинг виждони, халқларнинг овози бўлган биз ёзувчилар индамай туролмаймиз!

Америка шаҳарларининг кўчаларида, унинг йўлларида фашист каллакесарлар, ҳокимият намояндалари ирқий камситишга қарши норозилик билдираётган негрлардан ўч олмоқдалар. Кўчалар мурдалар билан тўлиб ётибди. Турмалар негрлар билан лиқ тўлган. Минглаб бевалар ва ўн минглаб етимлар фарёд қилмоқда. Биз жим тураолмаймиз, жим турмаслигимиз керак!

Арабларнинг тинч уйига агрессор бостириб кирди. Ҳамма ёқда ёнғин, дод-фарёд, ўлим. Биз буларни четдан томоша қилиб тураолмаймиз, биз буларга индамай қараб тураолмаймиз. Биз ҳаракат қилишимиз лозим. Осиё ва Африка халқлари агрессор Европаданми ёки Америкаданми, қаердан келган бўлмасин, унга зарба беришга қодирдирлар. Халқларни тенглик, адолат ва эркинлик учун мана шу курашга қўзғотиш, руҳлантириш бизни шу ерга вакил қилиб юборган мамлакатлар ёзувчиларининг муқаддас бурчи ва олий вазифасидир.

Ҳозирги кунда жаҳонда зулмат билан ёруғлик, ҳаёт билан мамот, халқларнинг эзгу нияти билан империалистларнинг ёвузлиги, ирқчилик, мустамлакачилик ўртасида шиддатли шафқатсиз жанг бўлиб турибди. Бу жанг Осиё ўрмонларида ва Африка далаларида, Американинг тош чангалзорларида ва икки жаҳон уруши тилка пора қилиб юборган жафокаш Европанинг шаҳар ва қишлоқларида давом этмоқда.

Африка ва Осиё ёзувчилари ҳаракатининг ўн йиллик тарихи катта ижодий муваффақиятлар ва ташкилий ютуқлар билан нишонланди. Бу нарса турли тиллардаги адабиётларнинг бир-бирига яқинлашувидан иборат ранг-баранг формаларга ва бунинг оқибати тариқасида халқларнинг бир-бири билан маънавий яқинлашувида ўз ифодасини топди. Бундан кўра олижаноб мақсад бўлармикин, бундан кўра гўзалроқ иш бўлармикин! Халқларнинг дўстлиги, танасининг тусидан, тили, эътиқоди ва динидан қатъи назар, тенг ҳуқуқли одамларнинг қондошлиги шундай эзгу мақсаддирки, мана шу мақсадни рўёбга чиқармоқ учун шоирларимиз, адибларимиз, драматургларимиз ва публицистларимизнинг иттифоқи вужудга келтирилди.

Лекин ҳатто юбилей байрами соатларида ҳам 58 йилги Тошкентдан 68 йилги Тошкентгача бўлган йўл машаққатсиз ва булутсиз бўлди, деб айтиб бўлмайди. Бу йўлда сув ости тўсиқлари ҳам, катта-катта ғовлар ҳам, тош ва қумлар ҳам учраб турди. Баъзи адабиётларнинг худбинона миллатчилик, ғазаб, нафрат билан кўзи кўрмас бўлиб қолган намояндалари ирқчилар зулми ва мустамлакачилик асоратига қарши кураш олиб боришдан иборат ялпи фронтга қўшилмай бузғунчилик ва муртадликдан иборат шармандали роль ўйнашни ўзларига эп кўрдилар. Улар бизнинг сафларимиздан чекиндилар, шиддатли жанг пайти келганида, тумтарақай бўлиб қочдилар. Уларнинг устидан тарихнинг ўзи ҳукм чиқарсин. Улар ҳақида жаҳон халқлари ўзларининг қатъий сўзларини айтсинлар.

Қардошлар, ҳамкасблар, сафдошлар! Икки қитъанинг энг ақлли зотларини ва энг ёрқин бадиий сўз усталари ва талантларини бирлаштирган улуғ иттифоқимизнинг ўн йиллигини нишонламоқ учун бу ерда тўпландик. Биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, биргаликда меҳнат қилиб, ўзаро келишиб, маслаҳатлашиб, олдимизда турган вазифаларни дўстона вазиятда, дилкашлик билан суҳбат қилиб, муҳокама ва ҳал этмоқ учун бу ерга тўпландик. Олдимизда турган вазифалар эса жуда улкан ва ажойиб вазифалардир.

Ёзувчиларни жаҳоннинг виждони дегувчилар бор. Ҳақиқатдан ҳам шундай, аммо бунинг учун ёзувчи халқ олдида ростгўй, соф виждонли бўлиши шарт. Баъзи бир кишилар ёзувчиларни инсониятнинг хотираси дейишади. Башарти ёзувчи тарих олдида холис бўлса, замонига содиқ бўлса, ёзувчиларга берилган бу баҳони тўғри деса бўлади. Аммо ҳар бир ҳақиқий санъаткорнинг асосий фазилати шуки, унда олдинни кўра билиш таланти бўлиши керак. Тарихий тараққиёт йўлини кўра билиш, планетамиздаги гўзал истиқболни олдиндан пайқаб олиб, уни яқинлаштира билиш ёзувчининг олий вазифасидир. Бизнинг бурчимиз, бизнинг вазифамиз мана шу.

Ҳар бир санъаткор бу вазифани ўзича ҳал қилади, лекин оқибат натижада ҳаммамизнинг мақсадимиз битта-биз уруш ва эксплуатация бўлмайдиган, очлик ва зулм бўлмайдиган эркин келажакнинг, гўзал келажакнинг ахлоқий ва эстетик идеалларига мувофиқ одамларнинг ҳис-туйғуларини тарбиялашимиз, уларнинг маънавий дунёсини бойитишимиз керак. Мана бунга эришиш йўлида санъаткорларнинг зиммасига машаққатли тақдир юклаган нарса шуки, улар биринчи бўлиб йўл очиб беришлари керак.

Бизнинг катта ва нуфузли анжуманимиз Африка — Осиё ёзувчилари ҳаракати тарихида янги давр бўлиб қолсин.

Бу анжуман Осиё ва Африка ёзувчилари ўртасидаги, икки улуғ қитъа халқлари ўртасидаги алоқаларни ва дўстликни ривожлантиришдаги юксак поғонанинг дебочаси бўлсин! Яшасин жаҳондаги барча эрксевар халқлар биродарлиги! Яшасин порлоқ ва гўзал жаҳон!

БИЗНИНГ СЎЗИМИЗ — ҚУДРАТЛИ ҚУРОЛ

Осиё мамлакатлари адиблари номидан машҳур ҳинд ёзувчиси **Гопал Холдор** табрик нутқи сўзлайди. У ижодий зиёлиларнинг юксак масъулияти ҳақида, уларнинг халқлар озодлиги ва социал тараққиёт учун кураш ишига хизмат қилишдан иборат бурчи тўғрисида гапиради.

Тошкент, ўзбек халқи, Совет Иттифоқининг барча халқлари, дейди Гопал Холдор, 1958 йилда Африка-Осиё ёзувчилари бирдамлиги ҳаракатига пойдевор қўйишдек катта шарафга муяссар бўлдилар. Бу ҳаракат мустаҳкамланиб, куч-қувватга тўлишиб бораётган ҳозирги пайтда шу ҳаракат қатнашчилари яна Тошкентда учрашаётганликлари диққатга сазовордир.

Осиё ва Африка мамлакатларининг ёзувчилари Тошкентни ва унинг аҳолисини хурсандчилик билан табрикладилар. Тошкент озодлик ва дўстлик учун курашаётган кишиларнинг зиёратгоҳига айланиб қолди.

Ҳиндистон адибларининг вакили айтадики, Ўзбекистон ҳинд халқига айниқса азиздир, чунки Ҳиндистон билан Покистон ўртасида келиб чиққан хунрезлик урушининг тугаши Тошкент билан бевосита боғлиқ. Тошкент Ҳиндистонга тинчлик ва дўстлик йўлини очиб берди.

Тошкентда туғилган тинчлик ва дўстлик руҳи абадий яшай берсин, деб даъват қилади ҳинд адиби.

Таниқли совет ёзувчиси **А. В. Софронов** сўзга чиқади.

Бизнинг ташкилотимизни четдан туриб йўқ қилиш учун, уни ичидан бузиш учун кўп марталаб уриниш қилинди, лекин у бардош бериб, бу синовлардан омон-эсон чиқди, Қоҳирадаги, Бокудаги учрашувлар ва Байрутдаги конференциядан кейинги икки-уч йил ичида узлуксиз юксалиш, адабий-сиёсий жиҳатдан бирликни мустаҳкамлаш ва активлаштириш йўлидан бормоқда.

Биз кучли ва қудратли қурол — сўз қуролига эгамиз. Бизнинг душманларимиз ҳам ана шу қуролдан фойдаланадилар. Лекин тарих ҳақиқати, замон ҳақиқати, қуллик ва зулмдан озод бўлган халқларнинг ҳақиқати бизнинг томонимизда. Шу сабабли, бизнинг сўзимиз — ўзининг қалбини, талантини, ўзининг бадиий ижодини бутун дунё халқларининг озодлиги ва мустақиллигига хизмат қилдираётган прогрессив ёзувчиларнинг сўзи бўлиб, бизнинг сўзимиз қудратли қурол бўлиб қолди. Бу қурол битта мўлжални нишонга олиши, бизнинг қудратли ҳаракатимизга, бизнинг эски дунё кучлари устидан таслим бўлишни истамаётган, ўз позицияларини ҳеч қачон ихтиёрий равишда бўшатиб бермайдиган дунё кучлари устидан қозонаётган ғалабамизга халақит беришга уринаётган ҳамма нарсаларни нишонга олиши лозим.

Биз, совет кишилари империализмга ва мустамлакачиликка қарши курашчиларнинг биринчи сафларида бўлиб келдик, ҳозир ҳам шундай, ҳамиша ҳам шундай бўлади, бинобарин, ҳеч қандай муртадлар, капитализм қароргоҳидан эшитилаётган ҳеч қандай дод-фарёдлар бизни ҳеч қачон ана шу олижаноб йўлдан четга бура олмайди.

Ўртоқ Софронов хушнудлик, меҳмондўстлик билан кутиб олганликлари учун, Тошкентнинг Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ишига, Африка-Осиё ёзувчилари бирлиги ишига қўшган ҳиссаси учун Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетига, Ўзбекистон республикаси ҳукуматига, бутун ўзбек халқига миннатдорчилик билдирди.

Жанубий Африка вакили **Мазиси Кунене** Африка қитъаси ёзувчилари номидан қисқача, ҳаяжонли нутқ сўзлайди. У меҳмондўстлиги учун ҳамда дўстлик ва тинчлик олижаноб ғояларининг тантанаси тўғрисида катта ғамхўрлик қилганлиги учун Ўзбекистон пойтахти аҳолисига қизғин миннатдорчилик билдиради.

Бу галги Тошкент учрашуви қатнашчилари олдида катта вазифалар турибди, деб таъкидлайди Мазиси Кунене. — Ўн йил мобайнида босиб ўтилган йўлга қайрилиб назар ташлаш, келажак тўғрисида ўйлаш лозим. Ўз олдимизда турган энг муҳим проблемаларни ҳал қилишда ёзувчилар бирдамлигини мустаҳкамлаш — энг муҳим вазифамиздир.

Бирдамлик — Африка-Осиё адабиётлари ҳаракатининг асосий мазмунидир. Алоқаларимизнинг мустаҳкамлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш — муштарак ишимиздир.

Биз, ёзувчилар Тошкентнинг мададини ҳамиша ҳис қилиб турибмиз. Бинобарин, биз бугун тошкентликларни ишонтириб айтамизки, биз уларга панд бермаймиз, уларнинг ишончини оқлаймиз.

Бизнинг Тошкентда тўпланганлигимиз бежиз эмас, дейди Озарбайжон Ёзувчилар союзининг биринчи секретари **Мирза Иброҳимов**, биз қатнашаётган ҳаракатга ўн йил бурун шу ерда асос солинган эди. Бу ҳаракат бизни, ер юзидаги кўпгина ёзувчиларни, Осиё ва Африкадаги кўпгина ёзувчиларни бирлаштирди.

Тошкент конференциясидан кейин биз кўпгина шаҳарларда, жумладан, Байрутда, Қоҳирада, Бокуда учрашдик. Шу вақт ичида бизнинг дўстлигимиз анча мустаҳкамланди, бизнинг самимий алоқаларимиз чуқурлашди. Биз бир-биримизни яхшироқ тушунадиган, бир-бирларимизнинг асарларимизни кенгроқ тарқатадиган бўлиб қолдик. Шунинг натижасида халқларимизнинг алоқалари тағин ҳам мустаҳкамланди. Халқларнинг қалбларини бир-бирига яқинлаштириш, одамларнинг қалбларини яқинлаштириш, уларга қувонч бахш этиш эса адабиётнинг катта вазифасидир. Осиё ва Африка мамлакатларининг ёзувчилари, дунёдаги барча прогрессив ёзувчилар ҳам шу мақсадни деб курашмоқдалар.

Ҳозир Вьетнамда қон тўкилаётганлигини, бизга ўзбеклар диёрида гул тақдим этган ажойиб болаларга ўхшаш болаларнинг қони тўкилаётганлигини эслаш кишини ачинтиради. Суэц канали соҳилларидаги отишма тўхтатилмаётир. Қардошларимиз бўлган араблар ва вьетнамликларнинг мусибати бизнинг ҳам мусибатимиздир. Ана шу ҳамма бахтсизликларнинг сабаби замонамизнинг ёвуз кучи эканлигини, бу кучнинг номи империализм эканлигини яхши биламиз. Империализмга қарши кураш, халқлар озодлиги, бахт-саодати учун кураш биз, ёзувчиларни тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштириши лозим.

Ўзбек халқининг улуғ фарзанди, жаҳон адабиётининг улуғвор сиймоси Алишер Навоий: «Мазмунсиз сўз — жонсиз тана» деб айтган эди. Озодлик, дўстлик, қардошлик учун курашнинг буюк ҳақиқати ҳамиша сўзимизнинг мазмуни бўлиб қолиши тўғрисида қайғурайлик.

Раислик қилувчи Ш. Р. Рашидов СССР Ёзувчилар союзининг биринчи секретари К. Фединдан ва совет адабиётининг атоқли вакили М. Шолоховдан Тошкент учрашуви номига келган табрик телеграммаларини ўқиб эшиттиради.

Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг биринчи Тошкент конференцияси ўн йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш ёпиқ деб эълон қилинади.

* * *

Тантанали йиғилиш қатнашчилари учун Ўзбекистон санъат усталари катта концерт қўйиб бердилар. Концерт программасига Осиё ва Африка халқларининг қўшиқлари, рақслари киритилган эди.

И. КОЗЛОВСКИЙ,
Г. ЛИПШИЦ,
Г. МАЙОРОВ,
ТАСС—ЎзТАГ мухбирлари.

ҲАММАСИ МАШИНАДА

Етиштирилган «оқ олтин»нинг ҳаммасини машина ва механизмлар билан йиғиштириб олиш эндиликда муболағадор гап бўлмай қолди. Техникани миридан-сиригача эгаллаб олган илғор пахтакорлар кейинги бир-икки йилдан буён ўзлари етиштирган «оқ олтин»нинг ҳаммасини ҳеч қандай ёрдамчисиз, ўз ихтиёрларига бериб қўйилган «зангори кема»лар ва бошқа турли хил механизмлар билан йиғиштириб олмоқдалар. «Оққўрғон» совхозининг тажрибали механизатор Жамолиддин Ҳайдаров бошлиқ звеноси аъзолари ҳам ана шундай илғор пахтакорлар жумласига киришади. Улар ўтган йили гектар бошига пландаги 26 ўрнига 32 центнердан хирмон кўтарган эдилар. Етиштирилган ҳосилнинг асосий қисми хирмонга бункерлардан тўкилган эди.

Звено пахтакорларининг бу йилги мақсадлари тағин ҳам катта. Улар ҳосилдорликни 35 центнерга, машина терими даражасини эса 100 процентга етказишни мўлжаллаб турибдилар. Ҳозир звено далаларида пахта чаман-чаман бўлиб очилиб ётибди. Дефолиация сифатли ўтказилди. Шу туфайли ғўза барглари битта қолмай тўкилмоқда. Машиналар ишга тушиб кетди. Кунлик суръат тобора кўтарилмоқда.

— Машинани ишбилармонлик билан бошқарсангиз, истаганингизча пахтани териб бераверар экан, — дейди механизатор-звено бошлиғи Жамолиддин Ҳайдаров. — Мен йил сайин бунга тўла ишонч ҳосил қилмоқдаман. Агар далалар машина теримига тўла мосланган бўлса, агрегат тез-тез техник қаровдан ўтказиб турилса, мойланса, шпинделлари ювилса, эҳтиёткорлик билан бошқарилса, ҳар куни етти-саккиз тоннадан пахта териш қийин иш эмас. Ўтган йили мен 125 тонна пахта терган эдим. Бу йил эса 150 тоннага сўз бердим. Ҳозир ана шу сўзимнинг устидан чиқиш учун бутун имкониятимни ишга солаяпман. Звеномиз деҳқонлари бу йилги мавсумда ҳам албатта ўз сўзларининг устидан чиқадилар.

А. АБДУРАИМОВ.

Бекобод районидаги «Победа» колхозида йиғим-терим қизғин. Чевар теримчиларнинг ғайрат қилиши, «зангори кема»ларнинг унумли ишлаши туфайли кундан-кунга хирмонга барака кирмоқда. Суратда: илғор теримчи Ойлархон Эгамбердиева. У кунига 150 килограммдан пахта теряпти.

А. Тўраев фотоси.

ХАТГА ЭЪТИБОР-ЭЛГА ЭЪТИБОР

Район Советлари иш тажрибасидан

Аҳолининг ҳар қандай талаб ва мулоҳазаларини диққат-эътибор билан кечиктирмай кўриб чиқиш, ўз вақтида жавоб бериш ҳар бир партия ва совет ходими иш фаолиятида асосий ўринни эгаллайди. Хатларга нисбатан худди шундай муносабатлар бўлиш намунасини пролетариат доҳийси В. И. Ленин фаолиятида кўриш мумкин.

В. И. Ленин меҳнаткашларнинг хатларини совет кишиларининг ҳақиқий ҳужжати, деб баҳолаб, хатларга нисбатан бюрократларча муносабатда бўлишни қаттиқ танқид қилган ва бирорта хатни эътиборсиз қолдирмасликни талаб қилиш билан бирга, бюрократизм ва сансоларлик фактларига қарши ошкора зарба бериш лозимлигини уқтирган эди.

Шу сабабли Коммунистик партия ва Совет ҳукумати кишиларнинг хат, ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш масаласига ҳар доим катта эътибор билан қараб келмоқда.

Ҳақиқатан ҳам мамлакатимизда коммунизм қурилаётган, социалистик демократия ҳар томонлама ривожлантирилиб, такомиллаштирилаётган бир шароитда гражданларнинг таклифларини, ариза ва шикоятларини тўғри ва ўз вақтида кўриб чиқиш тобора катта аҳамият касб этмоқда.

Районимизда жамоат органлари ишлари муттасил такомиллаштириб борилиши, депутатларнинг иш фаолияти активлашганлиги, аҳолининг моддий ва маданий турмуш даражаси ўсиб бораётганлиги натижасида меҳнаткашларнинг шикоятлари кейинги вақтда анча камайди.

Масалан, ўтган йили район ижроия комитетига гражданлардан 871 та ариза ва шикоят тушган бўлса, 1968 йилнинг саккиз ойи давомида улар сони 400 тага, яъни 50 процентга камайди. Район меҳнаткашларидан тушган ана шу ариза ва шикоятларнинг деярлик ҳаммасига қониқарли жавоб берилди.

Хўш, бундай ижобий натижага қандай қилиб эришилди?

Бу ўринда аввало шуни айтиш керакки, ижроия комитет ҳамда унинг бўлимларида меҳнаткашларнинг таклифлари ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш тартиблари қатъий график асосида ташкил этилган. Ижроком аъзолари ва депутатлар ўртасида меҳнаткашларни қабул қилиш графигини сал бўлса ҳам бузиш ёки кейинга суриш ҳолларига мутлақо йўл қўйилмайди. Ким қачон қабул қилиши тўғрисидаги график кишиларга кўринарли жойга осиб қўйилган.

Айтайлик, бирор киши ана шу графикдан бехабар ҳолда зарур бир иш билан ижроком аъзолари ёки унинг бирор бўлимига арз билан келди. Ана шундай вақтларда улардан одатда расмиятчилик билан бериладиган «қабул кунлари келинг» деган жавобни эшитмайсиз. Гражданлар қай вақтда, қандай ариза ёки таклиф билан мурожаат қилишмасин, бўлим ходимлари дарҳол уни эшитишга, имкони борича шикоятчининг талабини ўша вақтнинг ўзида қондиришга ҳаракат қилишади. Лозим топилса, қабул рўйхатига олиб, шикоятчининг қачон келиши, кимга учрашиши аниқ айтилади. Шундай қилинганда шикоят ёки арз билан келган киши ортиқча вақт сарфлаб яна қайта овора бўлмайди. Иккинчидан, қабул кунлари келадиган шикоятчиларнинг сони анча камаяди.

Баъзи район ижроия комитетлари бўлимлари ва маъмурий органларда кишиларнинг ариза ва шикоятларини тўғри ҳал қилинишига кўзлари етмаса ҳам «фалон куни хабар олинг» деб кўпинча ваъда билан овора қилиш одат бўлиб қолган. Бизда бундай ваъдабозликка, кишиларни сарсон қилишга мутлақо чек қўйилган. Ваъда бердингми, уни бажар! Сўзинг устидан чиқа олмасанг зинҳор ваъда берма! Бизда ижроком аъзолари ва район Совети депутатлари ўз иш фаолиятларини ана шу принцип асосида ташкил этишган.

Берилган шикоят ёки ариза ноҳақ, қонунга хилоф бўлса, ўша вақтнинг ўзида «йўқ, бажарилмайди» деган йўл билан эмас, балки, шикоятчига унинг сабабларини ётиги билан атрофлича тушунтириш йўли билан жавоб берилади. Агар ариза қаноатлантирилиши мумкин бўлиб, уни текшириш лозим бўлиб қолса, шикоят қилган ёки ариза берган кишига қачон ҳал қилиниши муддати хабар қилиб қўйилади. Шикоят қилган ёки ариза берган киши беҳуда вақт сарфлаб, ижрокомга қатнаб юрмай, белгиланган муддатда ўз аризасига жавоб олади.

Бундан ташқари, ижроком ва унинг бўлимларининг қабул кунларида меҳнаткашларни ортиқча кутдириб қўймаслик, ариза ва шикоятларга оперативлик билан жавоб қилиш мақсадида шундай тартиб қўлланилган. Жумладан, бир масала билан арз ёки шикоят қилиб келган икки-уч кишини бир йўла қабул қилинади. Шундай қилинганда вақт анча кам сарфланиши тажрибада синалган. Чунки, бир кишининг арзини эшитиб, бажарилиши мумкин ёки йўқлиги ҳақида уч кишига тушунтириб берилади. Борди-ю, арзини гапириб берган киши қабул қилувчининг фикр-мулоҳазаларига яхши тушунмай, ортиқча вақтни олишга уринса, у билан бирга қабулга кирган кишилар шикоятчининг ўзлари ортиқча вақтни олмасликка чақиришади. Бу тадбир кишилар ўртасида ўзаро ҳамкорликни кучайтириш билан бир вақтда ариза ва шикоятларнинг камайишида дурустгина ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Гражданларнинг таклифлари, ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш тартиби тўғрисидаги СССР Олий Совети Президиумининг Фармонида мансабдор шахслар таклифлар, ариза ва шикоятларни ҳал этаётган пайтда уларнинг моҳиятини диққат билан текшириб чиқишлари, зарур ҳолларда лозим бўлган ҳужжатларни талаб қилиб олишлари, текшириб кўрмоқ учун ходимларни жойларга юборишлари ҳамда масалани объектив равишда ҳал этмоқ учун бошқа чораларни кўришлари алоҳида уқтириб ўтилган.

Районимиз шаҳар хўжалигининг энг йирик саноат тармоқларидан бири ҳисобланади. Маълумки, кўпинча шу корхоналарнинг ишчи ва хизматчилари маданий-маиший шароит яратиб бериш йўлида дилларига тугиб қўйган нуқсонлар шахсий ҳаётларидаги мулоҳазаларини ижрокомга, район Совети депутатларига ўз вақтида вақт топиб етказишолмайди. Уларга бу ишда қулай бўлиши, ана шу талаб ва истакларини ўрганиш учун завод, фабрикаларда, қурилиш участкаларида ижроком аъзолари ва депутатларимиз вақти-вақти билан ўз соҳалари бўйича қабул кунлари ўтказишади, ҳар бир сайловчининг истак ва таклифларини диққат ва эътибор билан тинглаб, ўша жойнинг ўзида ҳал қилиш чорасини кўришади.

Районимиз 10 та участкага бўлинган. Ана шу участкаларда ўз сафига 200 депутатни бирлаштирган 10 та депутатлар группаси меҳнаткашлар билан иш олиб боради. Ҳафтанинг ҳар биринчи куни депутатлар группасининг аъзолари ўз участкаларида сайловчиларни қабул қилиб, ариза, шикоят ва истакларини диққат билан тинглашади. Ҳал қилиш мумкин бўлса уларга дарҳол қониқарли жавоб берилади, бўлмаса уларни ўрганиш ва ҳал қилиш учун ижроком йиғинига ёки бўлимлар ихтиёрига топширилади.

Бу соҳада айниқса М. Алонов, А. Қаюмов, Н. Муҳиддинов, Л. Гершбер ва Н. Сердюк ўртоқлар бошлиқ депутатлар группаси аъзолари олиб бораётган ишлар диққатга сазовор. Масалан, ўртоқ Сердюк бошлиқ депутатлар группаси ишидан қуйидаги бир мисолни келтириш мумкин. Богдан Хмельницкий кўчасига жойлашган нон заводи территориясидаги 43-уйда яшовчи кишилар, ўзлари яшаётган уйни ремонт қилиб бериш тўғрисида ўртоқ Сердюкка мурожаат қилишади. Депутат Сердюк оила аъзолари талабини қондириб, уйни ўн беш кун ичида тўла капитал ремонтдан чиқаришга ёрдам берди.

Районимиз Советида 200 депутат бор. Улар районимиз территориясини ободонлаштириш, аҳолига маданий-маиший ҳамда савдо ва медицина хизматлари кўрсатиш ишини яхшилашда ажойиб ташаббус кўрсатишмоқда. Шу йилнинг ўтган ойлари давомида сайловчилардан 26 та наказ олинди. Шундан 22 таси тўла адо этилди. Жумладан, депутатларнинг ҳиммати билан Артиллерия, Краснодон, Брянск, Курск кўчаларига асфальт ётқизилди. Шунингдек, 2-Салор посёлкасининг 1-тупиги, Островский ҳамда 3-Виборский ва Набережний кўчаларининг йўлкалари асфальт қилинди. «Бошлиқ» маҳалласида атторлик ва галантерия товарлари магазини, Академик кўчасида саноат моллари магазини, Қизил тўқимачи посёлкасида нон ва сут маҳсулотлари билан савдо қиладиган дўкон очиб берилди.

Бундан ташқари, районнинг бир қанча маҳалла ва кўчаларида соғлиқни сақлаш ҳамда коммунал хўжалик ишлари бўйича қатор ташкилий ишлар олиб борилди. Смоленск, Брянск, Ростов кўчалари ва уларнинг проездларида яшовчи аҳоли газ билан тўла таъминланди. «Бошлиқ» маҳалласида сув тақсимловчи колонка ўрнатилди. Шота Руставели кўчаси ва шу кўчанинг ғарбий қисмида маиший хизмат кўрсатиш комбинати очиб берилди.

График бўйича район ижроия комитетининг ҳар ойда бир марта йиғилиши ўтказилади. Ана шу йиғинлар орасида район меҳнаткашларидан турли мазмунда хат, ариза ёки шикоятлар, таклиф ва мулоҳазалар тушади. Биз сайловчиларнинг ана шу хат, ариза ва шикоятларини тезроқ кўриб чиқиш ва ҳал қилиш мақсадида ижроком орасида «кичик ижроком» ўтказиш тажрибасини қўлладик. Бу янги тажриба меҳнаткашларнинг истак ва мулоҳазаларига, оперативлик билан жавоб бериш, улар талабини қондиришда яхши натижа бермоқда.

Шуни ҳам айтиш керакки, меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларини ўз вақтида кўриб чиқиш, улар талабини қондиришда жамоатчи активларнинг роли ҳам катта бўлмоқда. Район ижроия комитетида иккита бўлим жамоатчилик йўли билан бошқарилади. Масалан, ташкилий бўлимда беш-олти йилдан буён кекса пенсионер И. Талалаев раҳбарлик қилиб келмоқда. Депутат Талалаев доимий комиссиялар ишини бошқаради, уларга йўл-йўриқлар кўрсатади. Депутатларга берилган наказларнинг бажарилиши устидан контроллик олиб боради. Шу билан бирга ўзи ҳам сайловчиларни қабул қилиб, уларнинг истак ва талабларига қулоқ беради.

Ижроком ва унинг бўлимларида иш ана шундай ташкил этилган. Хўш, район корхоналари ва муассасаларида меҳнаткашлар ариза ва шикоятларига нисбатан қандай муносабатда бўлинмоқда?

Район Совети депутатлари ва доимий комиссия аъзолари кейинги вақтда ана шу масалалар билан қизиқиб корхоналар ишчи ва хизматчиларининг истак ва мулоҳазаларини ўрганиб чиқиш учун 10 бригададан иборат депутатлар группаси ташкил этилди. Ҳозир Жалаева, А. Музаффаров, Л. Гершберг, М. Кушаков, В. Лебедова, Ҳ. Тожиддинова, А. Жукова, А. Эшонхўжаева, Б. Солиҳов, Ю. Ошировский ўртоқлар бошлиқ депутатлар бригадасининг аъзолари районимизнинг бир қатор завод ва фабрикаларида, қурилиш ҳамда савдо ташкилотларида бўлиб ишчи ва хизматчиларнинг истак ва мулоҳазаларини атрофлича ўрганиб чиқишди. Улар томонидан ўрганилган фикр ва мулоҳазалар район Совети ижроия комитетининг навбатдаги сессия кун тартибида атрофлича муҳокама қилинди.

Шу каби тадбирлар районимиз меҳнаткашларининг моддий ва маданий турмуш шароитини юксалтириш ва районимизнинг бундан кейин ҳам янада ободонлаштириш йўлида ижобий роль ўйнайди.

Т. ЭРГАШЕВ,
Фрунзе район ижроия комитетининг раиси.

УЗУМЗОРДА

Кечки пайт. Колхоз идорасида ҳеч ким йўқ эди. Ҳамма хоналар берк, сув қуйгандек жимжитлик.

Идора олдидаги кўчатларни парваришлаётган кекса деҳқон бизни чақириб қолди.

— Кутиб, вақтингизни ўтказманг, — деди у, — ҳамма далада. Идора активлари эса ферма яқинидаги узумзорда. Эҳтимол, раисни ҳам ўша ердан топарсиз.

Деҳқонга раҳмат айтиб, ўша томонга йўл олдик. Фермадан ўтиб бироз юргач, ўнг томонга бурилдик. Икки томонига мирзатераклар экилган кўчанинг ҳар атрофи токзор. Шундай қарашдаёқ боғбон меҳнати меваларини кўриб, қувониб кетасиз. Ишком, сўриларда нимранг чарос, шивилғони, даройи сингари узум бошлари шиғил-шиғил.

Бу ерлар колхознинг Раҳмон Тошматов бошлиқ звеносига қарашли токзорлар экан. Звено соҳибкорлари 38 гектар токзорнинг ҳар гектаридан кам деганда 100 центнердан узум ҳосили [illegible] мўл бўлди.

Раис Солижон ака Жўраевни токзор оралаб юрганда учратдик. У соҳибкорларнинг ишидан мамнун бўлиб сўзлади:

— Боғбонларимизнинг меҳнат самараси бу йил ҳар қачонгидан ҳам баракали бўлди. 66 гектар токзоримиздаги ҳосил ҳар йилгига қараганда сероб. Ҳаммаси бўлиб 560 тонна узум ҳосили сотиш мажбуриятини олганмиз. Ҳозиргача 200 тоннага яқин узум етказиб берилди. Ҳар гектаридан олинган ҳосил 50 центнерга етиб қолди.

Ҳозиргина шу боғларда ҳосилни пешма-пеш узиб бераётган соҳибкорларимиз Раҳмонберди Эгамбердиев, Муҳаммадали Қурбонов, Жалил Сафаров, Жумабой Азимов сингари ўртоқлар билан гаплашдим. Ҳали ишкомларда ҳосилнинг чўғи кўп, ҳар гектардан яна 30-40 центнердан узум оламиз, дейишяпти.

Сўнгра у бизни боғнинг ички томонидаги сайхон жойга бошлади. Бу ерда узумлар сараланаётган эди. Йигирма-ўттиз чоғли колхозчининг қўли қўлига тегмайди. Бир томонда бўш яшиклар уйиб қўйилибди, 3-4 колхозчи ҳозиргина боғдан узиб чиқилган [illegible] га жойлаяпти. 3-4 колхозчи тўлган яшикларнинг устини тахтачалар билан маҳкамлаб турибди. Тайёр бўлган яшиклар бир чеккага тахланаяпти.

Шу пайт катта юк машинаси келиб тўхтади. Шофер кабинадан пастга сакраб тушар экан, «бир йўла бизга тегишли қўйларни ҳам олиб келдим», деб машинага ишора қилди.

— Ҳар куни эрталаб ва кечқурун колхозчиларга иссиқ овқат қилиб берамиз, — деди, партком секретари Мажид Раҳимжонов — бир кун қўй гўштидан шўрва тайёрласак, иккинчи куни палов, хуллас колхозчиларимизга кўнгиллари тусаган овқатларини пишириб берамиз.

Бу звенодагина эмас, бошқа ҳамма звеноларда ҳам туш пайтида колхозчилар учун мазали таомлар тайёрлаб бериш одат тусига кириб қолган. Бу колхозчиларнинг вақтини тежамоқда. Меҳнат унумдорлигининг ортишига ёрдам бераётир...

Калинин районидаги Орджоникидзе номли колхоз сабзавотчилари ва соҳибкорларининг меҳнат натижалари ҳақиқатан ҳам [illegible] гидан кўп [illegible] мева-чева, [illegible] далар.

Н. РИХСИЕВ.

НАВОИЙ АСАРИ УКРАИН ТИЛИДА НАШР ЭТИЛДИ

КИЕВ, 19 сентябрь. (ТАСС мухбири). Украин китобхонлари Алишер Навоийнинг суратлар билан яхши безатилган «Фарҳод ва Ширин» китобини олдилар. Улуғ ўзбек шоирининг бу достонини украин тилига Шевченко мукофоти лауреати Микола Бажан таржима қилган. Китобни республиканинг «Днипро» («Днепр») нашриёти босмадан чиқарди.

Айни бир вақтда китоб магазинларида ёш танқидчи Станислав Тельнюкнинг «Шоирнинг барҳаётлиги» очерки пайдо бўлди. Очеркни Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг Украина бўлими нашр этди. Ёш танқидчининг мазкур тадқиқотида ўзбек адабиёти асосчисининг ҳаёти ва ижодий йўли ёритилади. Республикадаги «Украина», «Витчизна» («Отчизна»), «Днипро» («Днепр»), «Жовтень» («Октябрь») ва бошқа журналларининг сентябрь сонлари саҳифаларида Алишер Навоийнинг кўпгина ғазаллари пайдо бўлди.

Украина ССР Фанлар академиясининг давлат кутубхонасида буюк ўзбек мутафаккири туғилган кунининг 525 йиллигига бағишланган адабий виставка очилди.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„ШИКОЯТ ҲАҚИДА ҲИКОЯТ“

«...шуниси таажжубки, ижроком раҳбарлари шикоятни тўрт ойгача қулоқчўзмадек тортқилашиб, резолюция устига резолюция чекишни билишибди-ю, лекин беш минут вақтларини сарфлаб, шикоятда нима дейилган, бу билан ҳеч ким қизиқмабди»...

Бу жумлалар газетамизнинг шу йил 6 август сонида юқоридаги сарлавҳа билан босилган мақолада келтирилган эди.

Мақолада меҳнаткашлар депутатлари Октябрь район Совети ижроия комитетининг айрим раҳбар ходимлари меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларига жиддий эътибор беришмаётганлиги, уларга нисбатан бюрократларча муносабатда бўлиб, баъзи шикоятчилар ойлаб сарсон-саргардон бўлаётганликлари танқид қилинган эди.

Қуйида ана шу мақолага келган жавоб хатини босаётирмиз:

«Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети маълум қиладики, «Тошкент ҳақиқати» газетасининг 1968 йил 6 августда босилган «Шикоят ҳақида ҳикоят» сарлавҳали мақоласи 14 августда бошланғич партия ташкилоти бюроси йиғилишида ва 5 сентябрда ижроия комитетнинг кенгайтирилган мажлисида муҳокама қилинди. Мақолада келтирилган фактлар ва танқидий фикр-мулоҳазалар тўла тасдиқланди.

Меҳнаткашларнинг шикоят ва арзиларини кўриб чиқиш, уларни қабул қилишга совуққонлик билан қараб, масъулиятни чуқур ҳис этмаганликлари учун район уй-жой бўлимининг бошлиғи Г. Шаипов, шу бўлимнинг инспектори А. Мамедов ўртоқларга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинди. Райижрокомнинг муовини Н. Ю. Полянский ва инспектор Х. Ойхўжаева ўртоқлар қаттиқ огоҳлантирилди.

Шу муносабат билан шаҳар Совети ижроия комитети 9 сентябрь куни ўзининг кенгайтирилган мажлисида меҳнаткашларни белгиланган вақтда қабул қилиш, уларнинг шикоят, ариза ва хатларига ўз вақтида жавоб бериш масаласини кўриб чиқди ва бу соҳадаги камчиликларни бартараф этиш юзасидан зарур тадбир-чоралар белгилади.

Тошкент шаҳар Совети Ижроия комитетининг раиси
Х. АСОМОВ».

МАМЛАКАТЛАР ВА КИТЪАЛАРДА

МАЪЛУМОТЛАР
МАҚОЛАЛАР
ВОҚЕАЛАР

И. ГАЕК ИСТЕЪФО БЕРДИ

ПРАГА, 19 сентябрь. (ТАСС). ЧТК агентлигининг хабар беришича, Чехословакия Социалистик Республикасининг президенти Л. Свобода ташқи ишлар министри И. Гаекдан уни министр вазифаларидан озод этишни сўраб ёзилган хат олди. Президент бу илтимосни қондириб, И. Гаекни министр вазифаларидан озод қилди.

Президент ташқи ишлар министрлигига раҳбарлик қилишни Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг раиси О. Черникка топширди.

АГРЕССОР ТАЛАФОТ КЎРМОҚДА

ХАНОЙ, 19 сентябрь (ТАСС). Жанубий Вьетнам халқ озодлик қуролли кучларининг бўлинмалари 17 сентябрда Тэйнинь вилоятида Американинг ҳарбий-ҳаво базасига муваффақиятли ҳужум қилдилар. ВИА агентлигининг озодлик агентлиги маълумотига асосланиб хабар беришига кўра, Жанубий Вьетнам ватанпарварлари ана шу жангда Америка солдат ва офицерларидан 400 дан кўпроқ кишини ўлдирдилар ва ярадор қилдилар, душманнинг 70 га яқин ҳарбий машинасини яксон қилдилар ва миномёт ротасини сафдан чиқардилар.

ПОЛЬША КЕМАСИ ЎҚҚА ТУТИЛДИ

ВАРШАВА, 19 сентябрь. (ТАСС). Польша Халқ Республикасининг Вашингтондаги элчиси Е. Михаловский Майами портида (Флорида) Польшанинг «Поляница» кемаси ўққа тутилганлиги муносабати билан АҚШ давлат департаментига кескин норозилик билдирди.

ПАП агентлигининг хабар беришича, 16 сентябрда маҳаллий вақт билан тахминан соат 2 дан 45 минут ўтганда Америка портида олдиндан белгиланган жадвалга мувофиқ юк тушираётган «Поляница» теплоходи йирик калибрли милтиқдан ўққа тутилди. Снаряд сув чизиғидан чамаси 1,5 метр баландда сўл бортга келиб тегди.

Польша Халқ Республикасининг элчиси норозилик билдириб, бу можарони дарҳол батафсил текширишни талаб қилди.

ВАШИНГТОН, 19 сентябрь. (ТАСС). Давлат департаментининг матбуот масалалари билан шуғулланувчи вакили Роберт Макклоски 16 сентябрда Польшанинг «Поляница» кемасини номаълум шахслар ўққа тутганлигини эътироф қилди. АҚШ ҳукумати, деди Макклоски, ана шу можаро муносабати билан узр сўраб, кемани ўққа тутиш тафсилотларини синчиклаб, текшириш тўғрисида кўрсатма берди.

Яна муваффақиятсизлик

НЬЮ-ЙОРК, 19 сентябрь. (ТАСС). Қўшма Штатларининг Кеннеди бурнидан алоқа йўлдоши учиришга бўлган уриниши тўла муваффақиятсизлик билан тугади. Кеча элтувчи ракета йўлдошни учирилганидан кейин 2 минут ўтгач, белгиланган курсдан ва ердан бериладиган радио сигналдан четга чиқиб, алоқа йўлдоши билан бирга портлаб кетди.

Вазни 632 фут келадиган «Атлантик—3» йўлдоши коммерция мақсадларида фойдаланиш учун белгиланган алоқа космик системасини вужудга келтиришнинг биринчи бўғини бўлиши керак эди. Ана шу система ёрдамида Мексикадан Европага ёзги олимпия ўйинлари тўғрисида телевизион репортаж бериш мўлжалланган эди.

Алоқа йўлдошининг қиммати 6 миллион доллар ва йўлдош элтувчи ракета қиммати беш миллион доллар деб баҳоланмоқда.

Мексика шу кунларда XIX Олимпиада қатнашчиларини сабрсизлик билан кутмоқда. Суратда: Мехико яқинидаги Қуёш пирамидаси. Бу мамлакатдаги энг баланд сунъий тепаликдир.

ТАСС фотохроникаси.

ХУНТА ЯНГИ КОНСТИТУЦИЯНИ ЁҚЛАБ ОВОЗ БЕРИШГА МАЖБУР ҚИЛМОҚДА

АФИНА, 19 сентябрь. (ТАСС). Ички ишлар министрлигининг кеча маълум қилишича, 29 сентябрда бўладиган референдумда Грециянинг «янги конституцияси» лойиҳаси юзасидан ўтказиладиган референдумда овоз беришдан бош тортувчи сайловчиларни бир йилгача муддат билан қамоқ жазоси, уч йилгача муддат билан ишдан бўшатиш, мутахассислиги бўйича ишлаш ҳуқуқидан маҳрум этиш, ёки савдо фаолиятининг турли соҳасида шуғулланиш ҳуқуқидан маҳрум этиш каби жазолар кутмоқда. Бундан ташқари овоз беришдан бўйин товлайдиган сайловчилардан чет элга бориш учун бериладиган паспортларини ва машина ҳайдаш ҳуқуқларини олиб қўйишлари мумкин. Полиция уларнинг шахсий гувоҳномасининг таъсир муддатини узайтиришдан бош тортиши мумкин.

«Тошкент ҳақиқати» Шанба саҳифаси

ҲАР ТЎҒРИДА

АЖОЙИБ ҚОБИЛИЯТ

Болгария телеграф агентлигининг хабар қилишича, болгариялик таржимон Светослав Колев 40 тилни яхши билар экан. У ўз умрида атиги 6 кунгина чет элда бўлган.

* * *

Польшада чиқадиган «Доокола свята» журналида Маркс Згерски ҳақида шундай хабар босилиб чиқди: у ҳозир 21 ёшда. Польшадаги Ягеллон университетининг ассистенти Маркс икки факультетни тамомлаган. У ҳамма қатори бошланғич мактабни битиради. Шу муҳлат ичидаёқ ўрта мактабнинг физика ва химия курсларини мукаммал эгаллаб олади. Маркс 8-синфга атиги икки ойгина қатнайди. Сўнг имтиҳон топшириб, 9-синфга ўтади. Орадан кўп ўтмай химия олимпиадасида ғолиб чиқиб, Лодзидаги университетнинг химия факультетига имтиҳонсиз қабул қилинади. Айни замонда физикани ўргана бориб, орадан 4 йил ўтгач, Ягеллон университетининг назарий физика бўлимига ўтади. Маркс ўтган йилнинг майида химия бўйича, июнда эса физика бўйича диплом ҳимоя қилди. Уч йилдан сўнг Згерски докторлик унвони олиш ниятида. Шундан сўнг у медицина билан шуғулланмоқчи.

ИККИНЧИ УРИНДА — ИСРОИЛ

Лондон стратегия институтининг маълумотларига қараганда жон бошига ҳарбий ҳаражатлар миқдори жиҳатидан АҚШ биринчи, Исроил иккинчи ўринни эгаллайди. Америка империализмининг Вьетнамда амалга ошираётган агрессив мақсадлари учун ҳар бир американлик суткасига қарийб бир доллар тўламоқда. Ўз ҳукуматининг агрессив сиёсати эса ҳар бир исроилликка суткасига қарийб 50 центга тушмоқда.

ЭЛЕКТРОН-ҲИСОБЛАШ МАШИНАСИНИНГ БАШОРАТИ

Францияда чиқадиган «Монд» газетаси ёзади: Нью-Йоркда яшовчиларнинг айтишича, Жонсон Қўшма Штатлар Вьетнамдаги урушда қачон ғалаба қозонишини билмоқчи бўлиб, электрон-ҳисоблаш техникасига мурожаат қилибди. Пентагоннинг барча рапортлари машина «муҳокамасига» топширилибди ва у «Қўшма Штатлар Вьетнамдаги урушда ғалабани 1966 йилда бой берганлар» деб жавоб қилибди.

Марселино Дос САНТОС (Мозамбик шоири).

УНУТМАЙМИЗ

Илгарилар,
Қадалганда кунлар
Абадийлик каби қадим
замонларга, —
Халқим
Яшар эди,
Халқим
Куйлар эди,
Ҳоким эди
Халқим!
Мен эса —
очиқ ернинг бир қуши эдим,
Ёмонликни билмас эди ер,
Ялангоч африкалик
хотинларнинг
Кўкрагига ўхшар эди ой..
Абадийлик каби қадим
замонлар
Ўтди,
Қўлинг ваҳшийлигидан,
Сенинг хоин қўлларинг
Ўчирди
Қадим замонларнинг
хотирасини.
Сен пайдо бўлганингда
Овозингда
ҳурмат бор эди,
Қўлларингни чўздинг
Бизга дўстлик, муҳаббатдан
сўзлаб...
Бироқ сен
Жуда қаттиқ урдинг
ханжарингни,
Сенинг ҳар бир қадаминг
Халқимга нисбатан хоинлик
одими эди.
Шундай қилиб қиздай
тупроғимга
Ўз телбалик заҳрингни
қўшдинг...
Халқим устида турдинг
Уни камситиб
Ўлжаси устида турган йиртқич
қушлардай...
Ҳамма истакларинг бўлди
муҳайё:
Хоинлик ва ўғрилик
Очлик ва касалликни туғди...
Хоинлик ва ўғрилик
Фаҳшни ва очликни туғди...
Хоинлик ва ўғрилик
Ўлимни ва очликни туғди...
Яна сен
менинг севгимни
истайсан-а!
Қўлларинг
Ўтмишимни унутмоққа мажбур
қилади, деб
Қандай ўйлай олдинг...
Ҳа албатта!
Кенгайтиришнинг мумкин
Нафрат ва ёмонлик доирасини...
Бироқ тўхтата олмайсан
Бизнинг парвозни энди сен-
Йўқ!
Биз куйлашдан тўхтамаймиз,
Бизнинг овозимиз ўчмайди!
Ва ниҳоят менинг гапим шу:
Сен бизни ёввойи
ҳисоблайсан —
Аммо биз одаммиз,
Шу тупроқнинг эгаларимиз!

Русчадан М. АЪЗАМОВ таржимаси.

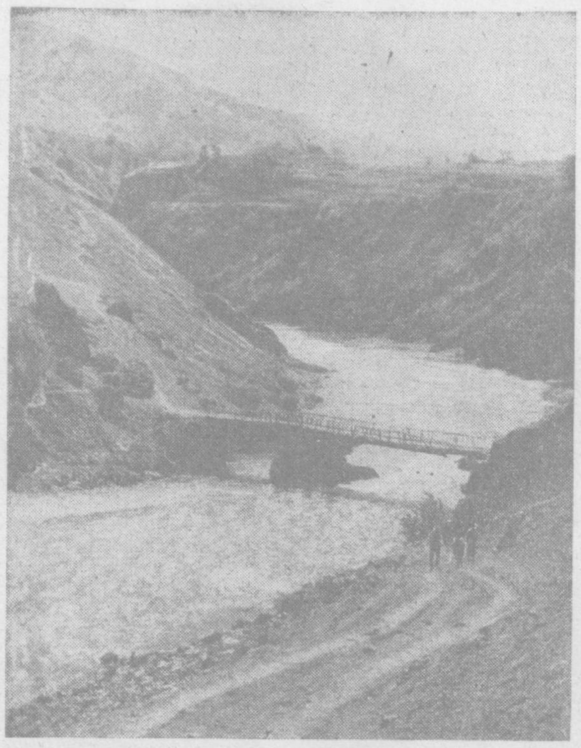

ОБЛАСТИМИЗНИНГ ХУШМАНЗАРА ЖОЙЛАРИДА

Сой соҳили сўлим-сўлим.

Н. Абдурасулев фотоэтюди.

Спорт

СПАССКИЙНИНГ АЖОЙИБ ҒАЛАБАСИ

В. Корчной билан Б. Спасский ўртасидаги матчнинг 6-ўйини давом эттирилганда Б. Спасский ўзининг мағлуб бўлганлигини билдирган эди. Ўтган пайшанба куни ўйналган 7-партияда эса Борис Спасский ажойиб ғалабага эришди. У аввал доналар устунлигига эришди, сўнгра фарзинини қурбон қилиб, рақибини мағлубиятга учратди. Шундай қилиб, ҳозир матч ҳисоби Б. Спасский фойдасига 4,5:2,5 бўлиб қолди.

«ПОЛИТОТДЕЛ»НИНГ УЧ ТУПИ

19 сентябрь куни «А» класси 2-лигасида қатнашувчи командалар навбатдаги учрашувларни ўтказишди. «Политотдел» колхози футболчилари Красноярск шаҳрида «Рассвет» командасига қарши ўйнадилар. Политотделликлар рақиблари дарвозасига 3 та жавобсиз тўп уриб, катта ғалабага эришдилар. Шу куни сафарда ўйнаган «Нефтяник» ва «Зарафшон» командалари дуранг қилдилар. Фарғоналиклар Новосибирскда маҳаллий армиячилар билан 0:0, навоийликлар эса Улан-Уде шаҳрида «Селенга» билан 2:2 қилдилар.

Турнир пешқадами — «Иртиш» навбатдаги ғалабани қўлга киритди. Омскликлар «Помир» устидан 2:1 ҳисобида ғалаба қозонди. Қолган учрашув натижалари қуйидагича: «Шахтёр» — «Энергетик» — 1:1, «Олға» — «Восток» — 1:0, «Луч» — «Томлес» — 1:0, СКА (Хабаровск) — «Темп» — 1:1, СКА (Чита) — «Кузбасс» 0:1, «Аэрофлот» — «Строитель» — 1:3.

МАЙДОНДА ЁШ ПОЛВОНЛАР

Республика ёш полвонларининг классик кураш бўйича «Ёшлик» спорт аренасида ўтган мусобақалари Тошкент, Армия спорт клуби командасининг ғалабаси билан тугади. Иккинчи-учинчи ўринларни «Меҳнат» ва «Буревестник» командалари эгаллашди. Ўз вазнлари бўйича қуйидагилар чемпион номини олишди: В. Колесников («Меҳнат»), В. Шевченко ва А. Шодиев («Спартак»), А. Гутуев, П. Мясников, Г. Подманцев (ҳаммаси Армия спорт клубидан), В. Шаболкин («Меҳнат») ва Г. Канаки («Буревестник»).

Тошкент Давлат цирки яқинида ўз томошаларини бошлайди. Ҳамшаҳарларимиз янги рангба-ранг программадаги номерларни кўрадилар. Суратда: қизиқчи Н. Шилкин Монре лақабли фил билан.

Н. Ключнев фотоси, (ЎзТАГ).

ЭРТАГА ҚУЁШ ТУТИЛАДИ

Эртага табиатда камдан-кам учрайдиган ҳодисалардан бири рўй беради — Қуёш тўла тутилади.

Қуёш тутилиши Совет Иттифоқининг деярли ҳамма территориясида кузатилади. Мамлакатимиз Европа қисмида яшовчи кўп аҳоли учун бу бир мартагина учрайдиган воқеа бўлиши мумкин. Негаки, асримиз охиригача Ер шарининг бу қисмида Қуёшнинг тўла тутилиши қайта кутилмайди.

Ерга Ой сояси аввал Арктика музликлари узра тушади, сўнгра бу соя Шимолий Ер архипелаги устидан ўтади. Йўл-йўлакай шимолий округ ва автоном республикаларни орқада қолдириб, Свердловск ва Курган областларига етиб келади. Кейин эса Қозоғистон шаҳарлари устидан ўтади. Хитой Халқ Республикаси территориясида тугайди.

— Қуёш тутилишини Тошкентда қачон кузатиш мумкин?

— Мухбиримиз С. Мусаев шундай савол билан Ўзбекистон Фанлар академияси Астрономия институтининг илмий секретари Екатерина Марловна Лейбовичга мурожаат қилди.

— Қуёш тутилиши, — деди илмий секретарь, — Тошкентда 22 сентябрь куни маҳаллий вақт билан соат 16 дан 42 минут ўтганда бошланади. Унинг максимал фазаси соат 17-ю 50 минутга тўғри келади. Шу вақтда Қуёш диаметрининг 0,95 қисмини Ой бекитади. Қуёш тутилиши соат 18 дан 53 минут ўтганда тугайди.

Бизда Ой сояси Ерга Қуёш горизонтга яқин ҳолатда турган вақтда тушади. Шунинг учун бу ҳодисани Тошкентда кузатиш бирмунча ноқулай. Лекин астрономларимиз имкони борича табиатнинг бу ҳодисасидан фойдаланиб қолишга, Қуёшни текшириш устидаги илмий ишларини олиб боришга ҳаракат қиладилар.

Вишну ПРАБХАКАР, (ҳинд ёзувчиси).

ҲАМРОҲЛАР

(ҲИКОЯ)

Ҳозирги кунда поездда юришга кимнинг тоқати бор, дейсиз? Афсуски баъзан юришга тўғри келади. Шу сабабли вокзалга етиб келдим-у, хафсалам пир бўлиб кетди. Гўё бу ерга парвардигори оламни кутиб олиш учун бутун шаҳар йиғилгандек эди.

Машаққат билан одамлар орасига суқулиб енгил тин олдим-да, беихтиёр қичқириб юбордим:

— Еппирай, шунча одам қаёқдан йиғилибди-а?

— Секинроқ айтасиз-ку, — деди ёнимда турган киши. — Вақт бемалол бўлса ҳам тиқилишади-я. Поезд жўнашига ҳали роса икки соат бор-ку.

— Икки соат?

— Ҳа.

— Йўғ-э, ҳозир саккиз ярим бўлди. Экспресс чорак кам тўққизда жўнайди-ку?

— Саккиз ярим дейсизми? — деди у ажабланиб. Кейин чўнтагидан соат чиқариб қаради. — Қип-қизил жинниман-да. Менинг соатим энди етти бўлибди... Тўхтаб қолганмикин-а? Роса уч соатдан бери вокзалда юрибман-а.

— Балки сиз чиқадиган поезд ўтиб кетгандир. — Мен илжайиб қўйдим. — Ахир почта поезди яқинда жўнади-ку!

— Шубҳасиз, — деди у кулиб, — аммо сиз бу поездни кўрмаганга ўхшайсиз. Бир ўринда уч кишидан ўтирибди. Янги чиққанлар ўриндиқда ўтирган бахтиёрларнинг тиззасига жойлашишди.

У бу ҳақда яна гапирмоқчи эди-ю, оломон ҳаракатга келиб қолди.

— Поезд келди! Поезд келди! — деган хитоблар эшитилди.

Ундан кейин нималар бўлганини билсангиз эди. Ҳақиқий бўрон турди. Одамлар денгизи ўз йўлидаги ҳар қандай ғовни йиқишга уриниб, перронга интиларди. Мен ҳам кишилар қатори бир тўлқин сатҳида сузиб кетдим. Бошқа иложим ҳам қолмаган эди. Шу пайт кимдир қўлимдан чемоданимни юлқиб олди. Чўчиб кетдим. Кимдир мени чақирмоқда эди.

— Менга қаранг, бу ёққа келинг! Бу ёққа!

Мен ҳайрат билан ўгирилиб қарадим-у, вагон деразасидан бошини чиқариб турган бояги танишимни кўрдим. Унинг юзи қизариб кетган, шаррос тер қуярди.

— Ҳой, жаноб! — чақирди у яна. — Бу ёққа келсангизчи! Бу ёққа!

Шундан сўнг одатда поездга чиқиладиган пайтдаги воқеа юз берди. У мени даст кўтариб, деразадан тортиб олди. Эшикдан чиқишни хаёл қилмасам ҳам бўларди. Одам тирбандлигидан ҳеч ким чиқолмасди ҳам, тушолмасди ҳам.

Нафасимни ростлаб, атрофимга разм солдим. Танишим юқоридаги полкада бошига менинг кўрпа-тўшагимни, оёқ томонига чемоданимни қўйиб тузуккина ўрнашиб олибди. Вагон ичи текин томошанинг кони; қирқ киши ўринга саксон киши чиқиб олган. Одамларнинг ичида бир икки солдат ҳам бор эди. Улар оёқларини узатиб, худди ворис шаҳзодалардек бемалол ўтиришарди. Бир неча киши вагон деворига қапишиб турар, баъзилар ўтирган кишиларнинг оёқлари остига жойлашиб олган, бошқа бирлари ҳали ҳам вагон эшиги олдида туриб бақиришарди. Уларнинг то поезд жойидан жилгунича шовқин солиши турган гап.

Мен қулайгина бир жойни топиб, жойлашиб олгани шошилдим.

— Юкларингиздан хавотир олманг, — деди танишим менга қараб. — Бемалол жойлашиб олаверинг.

— Миннатдорман, — дедим кулиб.

У ҳам дарҳол ҳозиржавоблик қилди:

— Миннатдорчилик билдиришни-ку қотирдингиз. Қани, анови дераза ортида турган жанобни бу ёққа тортиб олингчи. Ҳа-ҳа-ҳа!

Пастда, дераза ортида фаск[1] кийган ёшгина бир йигит тинмай ёлбориб турарди.

— Илтимос, ёрдамлашиб юборинг, жаноб. Мен албатта жўнашим керак. Кечикаяпман.

Вагон олдида турган баҳайбат полициячи йигитнинг ёлборишига хотиржамлик билан жавоб берди:

— Бу ерда жой йўқ. Нарироққа боринг, нарироққа.

— Жаноб бошлиқ...

— Нарироқ боринг!

Кутилмаганда юқори полкадаги танишим сакраб пастга тушди ва ҳеч бир машаққатсиз йигитни деразадан тортиб олди.

— Жаноб бошлиқ, ахир ҳамма ҳам кетиши керак-да. Тиқилишиб кетсак ҳам ҳеч зарари йўқ, — деди у полициячига.

Поезд ўрнидан жилди. Шаҳар ташқарисига чиққач, деразалардан салқин шабада уфурди. Йўловчилар хотиржам бўлиб, енгил тин олишди. Бировлар гурунглаша бошлашди, бировлар деворга суяниб мизғиб кетишди, бошқа бирлари китоб ўқишга тутинишди. Солдатлар чўнтакларидан қотган нон олиб, иштаҳа билан тушира бошлашди.

Ёнимда «Вишвавани» журналининг бир сони бор эди. Дарров варақлашга тушдим. Шу қадар ўқишга берилиб кетибман-ки, бир маҳал купеда муҳим мавзуда қизғин баҳс бўлаётганини сезиб қолдим. Журнални четга қўйдим-да, мен ҳам қулоқ сола бошладим.

— Мана, мисол учун Россияни олинг. — Қандайдир бир мусулмон гапирмоқда эди. — Совет Россиясининг асосчиси, Ленин кишиларнинг бирдамлиги ҳақидаги шиорни илгари сурди. «Бутун дунё ишчилари, — ёки Россия, Ҳиндистон, Эрон ва бошқа мамлакат кишилари — бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деди у. Демак, Ҳиндистон ва Россия ишчилари оға-ини, бу мамлакатларнинг ишчи ва капиталистлари эса бир-бирига душман.

Мен мусулмоннинг гапига диққат билан қулоқ солиб ўтирган эдим, аммо поезд бир станцияга келиб тўхтади-ю, вагонда яна шовқин-сурон кўтарилди. Янги танишим шу заҳоти юқориги полкадан сакраб тушди-да, вагонга чиқишга интилаётган одамларни бирин-кетин деразадан тортиб ола бошлади.

— Ё тавба, нима қилаяпсиз? — деди мусулмон. — Шунча одамни қаерга жойлаштирмоқчисиз?

— Ҳеч қиси йўқ, азизим, — қўл силтади олийҳиммат танишим. — Бир бало қилиб жойлашиб олишар. Сизнинг ўтиришга жойингиз бор-ку.

Паровознинг чинқириғи эшитилди. Поезд бир силкиниб олди-да, ўрнидан жилди. Борган сари тезлигини ошириб елиб кетди. Танишим рўпарасидаги ҳозирги бекатдан чиққан мусулмон йигитдан кўз узмасди.

Йигит деразадан кўз узмас, борган сари орқада қолаётган қишлоққа тикиларди. Кейин астойдил дуо ўқий бошлади. Унинг эгнида кенг қора ҳошияли таҳмад, калта чопони остидан эса қорамтир бадани кўриниб турарди. Унинг ажиб бир саҳоват ва олижаноблик меҳри ёғилиб турган юзи бамисоли қоронғи кечадаги ойни эсларди. У шу алпозда қимир этмай узоқ ўтирди.

Танишим ҳам ундан кўз узмасди. Вагон ичидаги шовқин эса борган сари кучайиб борарди. Шу шовқин-сурон ичида марварлик савдогарнинг аччиқ койишлари ажралиб эшитилиб турарди.

Таҳмад кийган йигит дуосини тугатди. Юзига фотиҳа тортиб, ўрнидан турди. Танишим ундан мулойимлик билан сўради:

— Менга қаранг, дўстим, сиз ташқаридан нимани кўрганлигингизни айтолмайсизми?

Йигит унинг саволини англаб ололмай, бошидан-оёқ разм солиб чиқди.

— У ёқда нима бор эди? — тушунтирди танишим. — Сиз нимага сиғиндингиз?

— Э, бу жуда узоқ тарих, — деди йигит хўмрайиб.

— Қани, бўлмаса, шу тарихни айтиб, бир кўнглимизни хуш қилинг.

— Бу кўнгилни хуш қиладиган ҳикоя эмас, — эътироз билдирди йигит. — Бу покиза қалб ҳақидаги қисса.

— Балки, ҳалок бўлган бирорта қаҳрамон ҳақидадир? — қувониб сўради мулла.

— Ҳа, қаҳрамон ҳақида, бироқ ҳалок бўлган эмас, тирик қаҳрамон ҳақидаги қисса.

Мусулмон хушёр тортди, марварлик савдогар ҳам жимиб қолди. Энди улар йигитдан кўз узишмасди. Солдатлар ҳам ҳикояни эшитишга чоғланишди.

— Азизим, сиз ҳазиллашаётганга ўхшайсиз-а, — кулди мулла. — Қани, гапирингчи, эшитиб кўрайлик, қанақа тарих экан бу.

Йигит дарҳол ўзгарди, жиддийлашди:

— Жаноб, балки бу тарих сизга ғайри табиийдек туюлар. Аммо сиз эшитишни истасангиз айтиб бераман.

Бу ҳақда мен отамдан кўп эшитган эдим. Ҳозиргина биз ўтиб кетган қишлоқда бир майдонча бор. Илгарилари мана шу майдонча учун ҳиндлар билан мусулмонлар ўртасида қаттиқ тортишувлар бўлиб ўтган экан. Ҳиндлар бу майдонча уларга қарашли, табаррук зиёратгоҳ эканлигини исботлашга уринишаркан. Мусулмонлар бўлса бу майдончада кўпдан бери номоз ўқилмаётганини айтишаркан.

Мусулмонлар намоз ўқийдиган жойи учун жонини ҳам беришга тайёр эканлигини яхши биласизлар. Бу майдончани эгаллаш учун иккала томондан ҳам кўпгина қон тўкилди. Шу туфайли бир неча марта суд ҳам бўлиб, талайгина ажойиб йигитлар турмага ташланган бўлса ҳамки, бу можаро ажрим бўлмаган. Ҳиндларга вилоятнинг таниқли врачи доктор Сундарлал, мусулмонларга эса қассоб Маҳбуб бошчилик қиларди. Ҳар иккала томон ҳам ўз динига шу қадар маҳкам эдики, бу эътиқод йўлида қурбон бўлишга ҳам тайёр эдилар.

(Давоми бор).

1. Баъзи Шарқ мамлакатларида кийиладиган бош кийими.

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИ ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ СИМПОЗИУМИГА

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — Кўрсатишлар программаси.

Ўзбек тилида: 10.00 — Шанба, нонуштадан сўнг, 10.40 — Концерт, 11.10 — Вақт, олға (бадиий фильмнинг биринчи серияси), 12.25 — «Лазги» Хоразм ашула ва рақс ансамблининг янги программаси, 12.55 — Кўрсатишлар прогаммаси.

13.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

18.55 — Кўрсатишлар программаси, 19.00 — Телеянгиликлар (рус тилида).

Ўзбек тилида: 19.00 — Телевизион миниатюралар театри, 19.50 — Телеянгиликлар.

20.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

16.15 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — Қўғирчоқ телевизион театри, 20.20 — Коммунист минбари, 20.35 — Шанба, нонуштадан сўнг (такрорий эшиттириш), 21.15 — Вақт, олға (бадиий фильмнинг иккинчи серияси), 22.35 — Концерт.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — Душанба телестудиясининг эшиттиришлари.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 21/IX да Гавҳари шамчироқ, 22/IX да Кулги кечаси, 23/IX да — Жон қизлар.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Қилич ва қалқон (3-4 сериялар) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Агентнинг ўлими — «ЧАЙКА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (1-залда, тоқ соатларда).

Душанбагача омон бўлсак... — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Мен бу ерда бахтли эдим — «МОСКВА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Кузги тўйлар — (эрталаб соат 10, кундуз 12, кеч 9.20 минутда), Қилич ва қалқон (кундуз соат 4 Қилич ва қалқон (кундуз соат 2, кеч 6 да, 1-2 сериялар): — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Уйимга ташриф буюр — «ДРУЖБА» (2-залда, жуфт соатларда).

ЁЗГИ БИНОДА

Душанбагача омон бўлсак — НАВОИЙ номли, «ХИВА».

Қилич ва қалқон — ТЕЛЬМАН

Агентнинг ўлими — «ФЕСТИВАЛЬ».

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

24—25 сентябрда

ХОРАЗМ

АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ «ЛАЗГИ»

қатнашадилар:

Ўзбекистон ССР халқ артисти Коммуна ИСМОИЛОВА; VI Жаҳон фестивалининг лауреатлари Гулсара ЁҚУБОВА, Онабиби АҲМЕДОВА, Анвар РУСТАМОВ, Отажон РАЖАБОВ, солистлар: Шариф СУЛТОНОВ, Отажон ВОИСОВ, Отахон ЁҚУБОВ, Ортиқ ОТАЖОНОВ ва бошқалар.

Ўзбек халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Программада: Хоразм ашулалари, музикалари, рақслари, мақомлари ва достонларидан парчалар.

Концерт кеч соат 8 яримда бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида кундуз 12 дан сотилади.

«СРЕДАЗТЕПЛОМОНТАЖ» МАХСУС ТРЕСТИ

Новокузнецк ва Москва ўқув комбинатларида фабрика-завод ғишт қувури қурилиши бўйича мутахассислар тайёрлайдиган курсга

7—10 синф ҳажмида маълумотли 17 ва ундан катта ёшдаги йигитларни

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Ойига 62 сўм миқдорида стипендия тўланади.

Ўқиш муддати — 3 — 6 ой.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Шпильков кўчаси, 3-уй.

«СРЕДАЗТЕПЛОМОНТАЖ» МАХСУС ТРЕСТИГА

ғишт терувчилар, қувур ётқизувчилар

КЕРАК

Иш командировкали.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Шпильков кўчаси, 3-уй.

Редактор ўринбосари Т. РАСУЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 08764. ИНДЕКС — 6469. № 1950.